Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Posamezna številka cent. 60

Leto XXV. Ljubljana, 28. januarja 1943-XXI Štev. 4

DOMOVINA in KMETSKI LIST

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana Puccinijeva ulica št. 5 II. nad., telefoni 31-22 do 31-26 Račun Poštne hranilnice podruž. v Ljubljani st. 10 711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo četrtletno 6 L, polletno 12.— L, celoletno 24 L — Posamezna številka 60 cent.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Nič ne more bolj vznemiriti angleškega imperija, kakor če mu kdo otiplje njegovo življenjsko žilo, ki drži od Anglije mimo Gibraltarja in Malte skozi Sueški prekop pa tja dol v bajno bogato Indijo. Avstralijo in ostale podložne dežele. To pa se je zgodilo pred 32 meseci, ko je Italija s svojo vojsko nastopila proti Angležem v Severni Afriki.

Polnih 32 mesecev so trajale ostre borbe, v katerih so bile velike žrtve na obeh straneh.

Angleška 8. armada je bila lani, ko je proti njej nastopil italijansko-nemški oklopljeni zbor, skoraj popolnoma uničena in oklopni zbor je že dospel na egiptovska tla ter se utaboril pri El Alameinu. V velikem strahu pred tem, da bi italijansko-nemški armadni zbor v Afriki osvojil egiptovsko žitnico ter z osvojitvijo Sueškega prekopa presekal angleškemu imperiju življenjsko žilo, so začeli Angleži v vsej naglici obnavljati 8. armado. Pritegnili so številne oddelke iz Avstralije, Nove Zelandije in Indije in so nanovo vzpostavljeno 8. armado oborožili z najmodernejšim orožjem. Obenem so nakopičili v Egiptu ogromne zaloge materiala, potrebnega za vojevanje. Treba je priznati, da obnovljena 8. armada ni bila sestavljena iz pustolovcev, nabranih od vseh vetrov, marveč da so bili v njo uvrščeni vojaki, ki so znani po bojevitosti in krvoločnosti.

Istočasno je angleška admiraliteta zbrala v Sredozemlju številne svoje podmornice, na pomoč so pripluli tudi Američani. S podmornicami in torpednimi letali so skušali Angleži preprečevati italijanski in nemški dovoz proti Egiptu. In tako se je potem pričela pri El Alameinu tretja angleška zimska ofenziva. Bilo je to proti koncu lanskega oktobra.

Naval angleške 8. armade je bil silovit, vendar ga je italijansko-nemški zbor ustavil in odbil.

Angleži so pri tej priliki utrpeli zelo hude izgube. Toda vodstvo italijansko-nemškega zbora se ni odločilo za premikalni manever, nakar so Angleži sledili Italijanom in Nemcem po veliki cesti, ki jo je bil dal že pred leti zgraditi veliki italijanski kolonialni pionir, maršal Balbo. V teku svojega premikovalnega manevra so zaščitne čete italijansko-nemškega zbora zadale angleški armadi nekajkrat zelo hude izgube. Strategija pa je velevala, da se italijansko-nemški armadni zbor umakne na čim ožji prostor, in sicer v Tunis, kjer se še nekaj časa bori tudi druge italijanske in nemške čete proti navalu Angležev, Američanov in Francozov. Tako se je zgodilo, da so čete Osi izpraznile mesto Tripolis, prestolnico istoimenske velike afriške dežele, ki jo je Italija v teku 30 let izpremenila v cvetočo pokrajino. Žrtvovanje tega ozemlja, pravijo poročila iz Rima, je gotovo boleče.

temboli, ker gre za predele, ki so pripadali Italiji že tretjino stoletja in jih je Italija pledila z dolgotrajnim delom in z mnogo krvi.

Toda v vojni je ozemlje vedno le en činitelj, ne pa še konec manevra. Na drugi strani pa je v velikanski vojni, kakršna je današnja, usoda vseh dežel, še zlasti pa onih za morjem, odvisna od poslednje in končne zmage.

Na tunižkem bojišču se razvijajo uspešni boji. Premikanje italijansko-nemške oklopljene armade na nove postojanke v Tunisu je bilo v redu izvršeno. Zdaj je pričakovati prav ostrih in odločilnih spopadov na tunižkem ozemlju, kjer se dan na dan vedno ostreje borè čete na kopnem, obenem pa vihrajo borbe v zraku in na morju.

Istočasno beni na Vzhodni fronti najhujša bitka, kar jih je bilo v sedanji vojni.

Neki nemški vojni dopisnik pravi o njej: Med Donom in Volgo so bolševiki pričeli pred tedni z ofenzivo velikega sloga. Tu ne gre za običajne krajevne pokrete nekaterih polkov in nekaj tucatov tankov. To je prava sovjetska ofenziva, ki je bila pripravljena in izvedena v razmerju, v kakršnem sovjetska vojska doslej še ni izvedla nobene ofenzive. Rdeči so napadli nemške postojanke na več sto kilometrov dolgi fronti. Vrgli so v boj preko step in brezmejnih planjav ob Volgi šest ali sedem armad, ki jih podpirajo stotine in stotine tankov. Proti tej napadalni množici stoji ena sama nemška armada, ki je v ofenzivi preteklega poletja navalila na stotine in stotine kilometrov, ko je marširala od Donca do Volge in zasledovala v hudih borbah poraženega sovražnika. Ta armada, zaključuje nemški dopisnik, se postavlja po robu silnim in neprestanim napadom, ki jih v vseh smereh izvaja neizprosen sovražnik, odločen, da zastavi vse v tej zanj odločilni igri.

Drugi nemški dopisniki opisujejo posamezne prizore te strahovite bitke, za katero se je sovjetska Rusija pripravljala tako rekoč polnih 20 let. Najstrahotnejše je pač pred Stalingradom, kjer se je sovjetskim četam posrečilo obkoliti večjo nemško skupino. Ta se ni vdala, marveč se bori do zadnjega moža.

Bojišče pred Stalingradom se je izpremenilo v pravcato pokopališče tankov.

Ni redko, pravi neki poročevalec, da vidiš 40 do 50 sovražnih tankov, ki so obtičali na področju 9 ali 10 km. Vsak dan se ti kupi večajo z drugimi uničenimi tanki. Vodstvo sovjetske vojske nikakor ne štedi z velikimi množicami svojega vojaštva, ki jih brezobzirno meče v ogenj, še manj pa seveda štedi s tanki, topovi in letali. Bitka na Vzhodu ne preneha niti za uro in ves svet napeto sledi nienemu razvoju. Poročila iz Berlina ugotavljajo, da velja na vzhodni fronti danes geslo: »Boljševizem kljub vsemu ne bo prodrl.«

V dobi teh velikih dogodkov je prišlo do novih važnih

dogovorov, sklenjenih med Italijo in Japonsko, odnosno med Nemčijo in Japonsko.

Dogovorjeno je bilo popolno sodelovanje sil trojnega pakta. Vse tri države so odločene nadaljevati vojno proti Veliki Britaniji in Zedinjenim državam do končne zmage. Za poznejšo mirovno dobo pa je dogovorjeno najožje gospodarsko sodelovanje.

Ministrski svet v Rimu se je sestal preteklo soboto dopoldne pod Ducejevim predsedstvom.

Ob tej priliki je bil odobren državni proračun za finančno leto 1943-44. Sprejeti pa so bili še razni drugi važni sklepi, o katerih je podrobneje poročal naš dnevni tisk.

Slovenski lan in pridelava prediva

Že leta 1770. je izdala Kmetijska družba za Kranjsko prva navodila o pridelovanju lanu ter o izdelovanju prediva. Ta navodila se končujejo z besedami: »Vsi, ki želite splošno blagostanje in ki svojo domovino ljubite, se pozivate na produkcijo lanu, ne bo vam žal in domovina bo od vašega dela kmalu korist imela.« Važnost posetve lanu je imela ta družba vedno pred očmi in je leta 1869. celo poslala kranjska fanta Piskarja in Majerona v Moravsko Ostravo, da se naučita pridelovanja lanu in izdelovanja prediva. Ta dva sta potem predavala po deželi in pa kmetovalce s seboj prinešenim orodjem učila izdelave. Kmetijska družba je tudi vsako leto razdeljevala večje množine lanenega semena iz Rige znatno pod lastno ceno. Kultura lanu je posebno leta 1874. visoko stala, družba je porazdelila samo na Kranjskem 260 mernikov lanenega semena, pa je bilo toliko zanimancev zanj, da ga je najmanj 50 mernikov zmanjkalo. To laneno seme je pri nas izredno dobro uspevalo; lan je zrasel nad 120 cm dolg, predivo je bilo lepe svetlosive barve in trdno, posebno ono — po navodilu imenovanih instruktorjev — v vodi gójeno. Da bi še bolj dvignila kulturo lanu, je Kmetijska družba določila vsakoletno razstavo prediva in izdelkov iz njega.

Kolikokrat smo že slišali, da je edina rešitev našega kmeta v gojenju industrijskih rastlin in ena teh je lan! Že pred leti je bil izdelan program dela za pospeševanje kmetijstva z zakonom, ki je bil izdan 6. septembra 1929. Po tem programu smo pričeli skrbeti, da se izpremeni orientacija našega poljskega gospodarstva in da se težišče proizvodnje prenese na panoge, ki zagotavljajo kmetovalcem večji dohodek. Skrbelo se bo, da se goji v bodoče krmilno bilje kot podlaga za razvoj živinoreje, nadalje bilje, ki se uporablja v trgovini in industriji, sadje in vrtnarski proizvodi. Žita naj odstopijo del svoje površine tem kulturam, vendar pa se njihova proizvodnja ne sme zmanjšati, temveč naj se z boljšim delovnim načinom doseže večja proizvodnja, da se nadomesti zmanjšana površina. Poleg okrepitve in kvalitativno izboljšane produkcije je zlasti važno zagotoviti si tudi odjemalce za naše pridelke in tu, mislimo, bi kaj kmalu imeli popolno razvito laneno industrijo, če bi imeli več ustrezajočega, to se pravi pravilno pridelanega in izdelanega prediva.

Lan prinaša kmetu dvoje: seme in vlakno.

Seme dá kmetu v jeseni skoraj prvi, vedno tako težko pričakovani denar in se porablja kot domače zdravilo pri živini, v glavnem pa ga rabi industrija za izdelovanje olja in firneža. Pri prešanju lanenega semena nastale tropine pozna vsak kmetovalec kot izborno redilno sredstvo za živino.

Vlakno pa se rabi za izdelovanje preje in platna.

Lan so sejali že Egipčani. Loči se v glavnem v dve vrsti: v lan pomladanske in lan jesenske posetve. Prvega sejejo največ v vzhodnji Rusiji, Severni Nemčiji, na Nizozemskem, Belgiji in na Irskem. V ob morju ležečih teh krajih je zaradi vpliva pomorskega podnebja njegova kakovost najboljša. Zimski, to je: jeseni sejani lan pridelujejo v alpskih deželah, južni Franciji, na Španskem in v Egiptu. Zelo veliko pridelajo lanu tudi v Argentini, Alžiru in Vzhodni Indiji.

Jeseni sejani lan dá močnejše, več olja vsebujoče seme, pomladni pa finejše vlakno. So pokrajine, ki pridelujejo lan samo zaradi semena, in take, ki polagajo vso važnost le na stebličevje: lanišče. V Argentini na primer pustijo, da lanišče in s tem semenske kapice na polju popolnoma dozore, potem seme odmlatijo; lanišče, ki postane zaradi mlačve neporabno, pa požgejo. V Šleziji pa zopet lan že takoj, ko odcvete, porujejo, ker iz takega dobe finejše vlakno, seme za novo posetev pa rajši nanovo kupijo.

Setev: želeti je, da tudi pri nas začnemo lan sejati spomladi. Paziti moramo, da vzamemo dobro, čisto in dozorelo, dve do tri leta staro laneno seme. Priporočamo ono od Rige ali pa šlezijsko seme, ki naj bo rdečkasto rjavo svetle barve, debelo in težko. Zemlja, na katero se seje lan, mora biti močna, ne presuha ne premokra ali prepeščena. Najbolje uspeva na ledini ali pa po krompirju, sočivju in detelji; če se je tem pridelkom prej dobro pognojilo. Laneno seme ne prenese svežega gnojenja. V tem primeru poganjki kaj radi porumene in sploh ne dorastejo več, ampak ostanejo kakor požgani. Na polje, kjer je poprej rastel lan, ga 6 do 7 let ne sejemo več. Polje za lan naj se pripravi že v jeseni; takrat naj se zorje, prevleče in odstrani ves plevel. Spomladi naj še enkrat zorjemo, kolikor mogoče globoko.

Sejo naj se šele takrat, kakor hitro se ni več bati slane in je polje že osušeno; čim bolj zgodaj sejemo, tem boljši je lan. Pri nas, mislimo, bi moral biti do konca aprila že v zemlji. Zgodnja setev ima za kmetovalca tudi to dobro stran, da se lan pred drugimi poljskimi pridelki že lahko spravi domov, kajti lan je v treh mesecih goden za ruvanje. Spomladi, ko je polje že suho

in hočemo pričeti s setvijo, moramo njivo, na katero smo namenili lan, potem ko je bila dobro preorana, dobro prevleči z brano in odstraniti ves plevel. Po prevlačenju z brano naj prevlečemo še z valčki, ker sicer pride seme pregloboko v zemljo.

Posejte na oral (joh) do 100 kg lanenega semena in sicer kakor mogoče gosto; sejemo z obema rokama po dolgem in počez, kajti če je lan gosto sejan, je steblo tanko in visoko, trava in plevel ne moreta tako zrasti in rastlina dela sama sebi senco, tako da se pri hudi vročini zemlja kakor tudi steblo ne posušita. Olje, ki je v steblu ne izhlapi, zaradi česar je vlakno pozneje mehkejše in finejše, ker steblo lanišča ne postane grmičasto in debelo. Ko je njiva posejana, naj se še enkrat prevleče z brano in nato s srednje težkim valjčkom, ker sme biti seme samo dva do tri cm pod zemljo.

Ko je lan 10 do 15 cm visok, se pokaže tudi že plevel, ki ga je treba popleti, pri čemer ne stopajmo s težko okovanimi čevlji, da ne uničimo rastline. To delo naj izvrše otroci in ženske bosi; ko je lan večji, ga ni treba več opleti, ker bi ga polomili in uničili.

Lan dozori, ko pričnó od stebla odpadati listki in ko mu steblo in glavice počno rumeneti. Če čakamo, da so stebla in semenske glavice že rjave in suhe, potem je vlakno grobo, surovo, prhko in zaradi tega manj vredno.

Žrtve komunizma

Ob meji Ljubljane je bil v nedeljo ob 9. dopoldne izvršen nov komunističen umor. Dva morilca sta napadla 31 letnega Antona Martinjaka iz Kozarij, uradnika Kmetijske družbe. Vračal se je ravno od maše. Morilca sta oddala 7 strelov, nato pa zbežala. Več krogel je dobil Martinjak v glavo. Zapustil je ženo in mesec dni staro hčerkico. Morilca sta imela s seboj nekega domačina, ki jima je pokazal žrtev. Anton Martinjak je bil pošten uradnik in je njegova smrt zbudila globoko obžalovanje z družino pa veliko ogorčenje nad zločinci.

O pomoru dvanajstih mladih Ljubljančanov v Iški smo čitali zadnjič strahoten dokument. Medtem so prišle na dan pretresljive podrobnosti, kako je bilo teh 12 mladih Ljubljančanov zajetih in kako so jih nagovarjali, naj bi se pridružili partizanom. Ker pa so to bili sami zavedni slovenski mladeniči, ki so zahtevali, da jih odpremijo domov, so jih komunisti v Iški pomorili. Že pol leta počivajo tam nekje v gozdu nedolžne žrtve, ki niso zagrešile nič drugega, kakor da so verjele svečanim besedam in obljubam komunističnih funkcionarjev, saj so jim ti zagotavljali, da se bodo fantje lahko svobodno vrnili v Ljubljano in da jih bodo partizani celo spremili do prvih italijanskih straž. Namesto tega pa je bil izdan krvniški dokument, ki smo ga zadnjič čitali in po katerem so 12 internirancev »likvidirali«. Mnogokaj se je že izvedelo o partizanskem početju, toda ta pokolj je med najgrozotnejšimi.

Na Dolenjskem je zgorelo že mnogo naših lepih gradov — postali so žrtev komunistične uničevalnosti. Tako propada ne samo naše narodno premoženje, marveč tudi priče naše zgodovine. V to črno kroniko je zdaj zabeležen nov zločin. V noči od prejšnje srede na četrtek, kmalu po polnoči, so partizani napadli znano Lavričevo tovarno usnja v Št. Vidu pri Stični. Razbili so okna in vrgli v tovarno nekaj ročnih granat in z bencinom napolnjenih steklenic. V shrambi za bencin in strojarske maščobe se je razmahnil požar in je kmalu bila vsa tovarna v plamenih. Do jutra je pogorela. Uničeni so vsi stroji in naprave in z njimi vse zaloge usnja in kož. Propadlo je cvetoče podjetje, v brezdelju pa ždi 70 delavcev, samih domačinov.

Pred dnevi so partizani obiskali Primskovo ter oropali vasi Dobravo, Zagorico, Mišji dol, Petrušno vas in Gradišče. Napadli so tudi Polico, kjer pa se je razvil hud boj in je padlo kakšnih 100 partizanov. Nekaj dni nato so partizani odvedli iz Zagorice Štoncljevega fanta in ga po mučenju umorili.

Iz partizanskega ujetništva pa se je rešil 19 letni Kavšek s Sela, ki je rekel, da mnogim partizanom v letošnji zimi huda prede, ker so zaradi pomanjkljivih obuval in obleke omrznili po rokah in nogah. Streliva imajo malo in je slabo vnetljivo.

Iz Ribnice poročajo, da je neko krdelo partizanov dne 20. januarja na Gori nad Sodražico zažgalo šolo, župnišče, cerkev in gasilski dom. Ljudje so po odhodu partizanov cerkev delno rešili, ostala poslopja pa so popolnoma pogorela.

V borbi pri Dobu je padel partizanski kolovodja Čonč-Penko, ki je zlasti razsajal v šentrupertski in šentjernejski okolici. Zadnje čase se je skrival s svojim krdelom na Velikem Kalu. S seboj je imel Zimičevo Cveto s Čateža, ki je prav tako nosila puško in se borila ob strani svojega izvoljenca. Ljudje so si oddahnili.

Rigolanje, okopavanje in gnojenje

Pridelki naših kulturnih rastlin so odvisni od priprave zemlje, gnojenja, poznejšega obdelovanja in slednjič od pravilnega spravljanja. Priprava zemlje za vinograde, sadno drevje in za vrte je temeljitejša kakor za poljščino. Sadno drevje in trte rasejo na mestu več let ter se njihove korenine daleč razrastejo in širijo v vedno večjem obsegu, iskajoč živež za rast in rodnost. V vrtnarstvu pa je izboljšanje zemlje potrebno, da se s prerahljanjem zavarujemo pred sušo, da zelenjad hitreje doraste in da je zaradi tega nežnejša in sočnata.

V sadovnjakih splošno opuščamo rigolanje, dasi bi bilo boljše, ter se zadovoljujemo s kopanjem jam, ki pa morajo biti najmanj po 150 cm velike v kvadratu in 60 cm globoke. Globokost jame ni zaradi tega, da bi drevo stlačili do dna v jamo in ga silili, da odganja korenine v tej globočini, temveč zaradi prerahljanja zemlje, da nudi v takem stanju drevesu več vlage. Poznajoč potrebe, rigolamo za vinograde 60 do 80 cm, za sadovnjake in vrte pa 50 do 60 cm. Pri rigolanju pazimo, da gorenjo živo plast zemlje podkopljemo v globino, v kateri se korenine najbolj širijo, to je 20 do 40 cm. To napravimo, ako vsmerimo rigolanje tako, da pride vrhnja plast v sredino rigolane zemlje. Ako jo podkopljemo na dno jarkov, v globino 60 do 80 cm, kamor korenine nerade rasejo, zaradi pomanjkanja zraka in toplote, so trte ali drevje siljene rasti v plasteh mrtvice, ki je nehraniva. Zaradi tega pešajo, ostaré in izgube življenjsko zmožnost.

Zaradi manjše množine zraka se tudi gnoj ne more razkrajati in koristiti rastlinam, ako je pregloboko zakopan. V težki, mokri ilovici se spremeni v nehranivo šoto, v peščeni in gramozni pa uidejo gnojilne snovi v globino. Gnojili bomo torej plitvo, pod površjem, kjer so dani pogoji za razkrajanje gnoja v korist sadežev.

Globoko rigolanje je v glavnem potrebno zaradi zadrževanja vlage v nižjih plasteh, ki prehaja zaradi kapilarnosti v višje plasti, kjer so korenine, da rastline ne trpe suše.

Na podlagi ugotovitev ravnatelja Priola so drevesne korenine v največji množini in jakosti v globočini 30 cm. O tem se lahko prepričamo, ako izkopljemo kako drevo in sledimo za koreninami.

Ta dejstva, ki nam jih narava sama prikazuje, moramo pri sajenju dreves in trt upoštevati, da ne zagazimo v škodo. Sadno drevje sadimo tako globoko, kakor je poprej raslo. Ker se pa zemlja v jami sesede in z njo tudi drevo, zlasti, ako ni bila prej nekaj tednov zasuta in pod vplivom dežja, moramo računati, da se zniža za okoli 10 cm in v težki zemlji še več. Zaradi tega postavimo drevo v zemljo za toliko više. To odmerimo najbolje z ravno palico, ki jo položimo ob drevesu na tla preko jame.

Ob zasajanju vinograda moramo uvaževati, da je trta sončno bitje in da njene korenine potrebujejo še več sončne toplote, kakor od sadnega drevja. Povsem napačno je, ako sadimo dolge trtne sajenice (cepljene ali divjake), kakršne proizvajajo razne trtnice. Dolgost trt naj ne presega v nobenem primeru za težke zemlje nad 30, za lahke pa 35 do 40 cm. Kolikor centimetrov je trta preveč globoko vsajena, toliko več ovir je za delovanje korenin.

Okopavanje in gnojenje vinogradov 30 do 35 cm globoko je napačno. Ker ne morejo korenine tako uspešno rasti pod 30 cm globočine, si hoče trta opomoči, da odganja korenine više. Ako pa te odstranimo ali z motiko ob kolcanju presekamo, jo šibimo, da slabotneje raste in manj rodi. Zaradi možnosti neoviranega obdelovanja zemlje v vinogradih, naravno, odstranjujemo vrhnje, rosne korenine do prvega člena 15, v lahki zemlji največ 20 cm globoko.

Želimo v splošno dobro, da bi kmetijski zavodi in trtnice, pa tudi zasebniki uvedli kontrolne poizkuse glede dolgosti trt, okopavanja in gnojenja.

Poizkusi, ki so bili narejeni v strmih, laporнatih in ilovnatih legah ter v ravnini, so pisca tega članka poučili o tem, kar je tu napisal.

* * *

Dušično vrenje

Dušično vrenje imenujemo presnavljanje amonijaka v dušično in dušikovo kislino pod vplivom bakterij (glivic).

Izpočetka so mislili, da je kemični proces; pozneje so pa razni znanstveniki — na primer Schlösing in Müntz — dokazali, da se vrenje vrši le pod vplivom bakterij, čeprav glivičnih skupin v grudi niso dognali. Končno je Vinogradsky pri svojem večletnem delu dobil dve skupini bakterij (glivic). Prvo je imenoval nitritne bakterije (nitrosomonas, nitrosococcus), drugo pa nitratne glivice (nitrobacter). Presnavljanje se vrši le ob prisotnosti zraka (kisika):

$$\text{I. } 2\,NH_3 + 3O_2 = 2\,HNO_2 + 2\,H_2O$$
$$\text{II. } 2\,HNO_2 + O_2 = 2\,HNO_3.$$

Pri dušičnem vrenju morajo biti prisotne glivice (bakterije), ki se nahajajo v vsaki zemlji, v obdelani grudi pa se silno razmnožijo. Drugi pogoj za vrenje je prisotnost dušičnih tvarin, to je: prisotnost amonijakovih spojin. Zaradi tega je potrebno, da pri nitrifikaciji gnijó organske snovi in pod vplivom glivic razpadajo; iz organskih dušikovih spojin dobivamo amonijak.

Tretji pogoj je prisotnost zraka (kisika). Brez kisika se dušično vrenje ne more vršiti. Čim bolje in temeljitejše obdelamo grudo, to je: globoko preorjemo, pobranamo, gnojimo in večkrat okopljemo, tem večji so donosi pridelkov — dušično vrenje je najpovoljnejše.

Kakor vsem živim bitjem, je dušičnemu vrenju potrebna primerna toplina. Vrenje se začne pri 5° C, doseže svoj višek pri 55° C, najugodnejša toplina je 37 stopinj. V naših krajih je presnavljanje pozimi bolj počasno; so pa nekatere bakterije, ki tudi pozimi prav učinkovito vrše koristne preosnove v obdelani grudi. Zelo važno je delovanje tistih bakterij, ki tudi v najostrejši zimi še vedno po malem razkrajajo beljakovine iz gnoja in rastlinskih ostankov ter s tem pomnožujejo zalogo amonijaka v zemlji.

Nepoboljšljivec

(Dogodbica)

O organistu Ovčarju na Brezovem griču so krožile govorice, da je nepoboljšljiv vinski bratec. To ni bilo izmišljeno, zakaj sivolasi župnik, pri katerem je bil organist na hrani, se je resno prizadeval, da bi ga odvadil te pregrehe. Poskusil je vse mogoče, a ves njegov trud je bil zaman.

Nekoč se je spomnil sredstva, ki se mu je zdelo zelo pripravno ter mu je mnogo obetalo. Naročil je graverju, naj naslika na dno Ovčarjevega kozarca Kristusovo glavo s trnjem ovito in z ranami na obrazu. S tem je hotel poboljšati organista, ki bo v naslikanem obličju čital glasno svarilo, da se odvadi pijančevanju.

Umetnik je izvršil naročilo natanko po župnikovem ukazu. Kuharica je shranila kozarec; naročeno ji je bilo, da ga postavi vselej po kosilu in večerji pred Ovčarja zraven steklenice, napolnjene z najboljšim vinom.

Kako se je začudil Ovčar, ko je neke nedelje po kosilu prvič zagledal pred sabo kozarec s Kristusovo glavo. Dolgo je gledal podobo v živih barvah, ki mu je skoraj privabila solze v oči. Medtem pa se je njegova roka že iztegovala proti steklenici in neka nevidna sila mu je velela, naj natoči.

Premagala ga je želja po pijači, nalil je kozarec ter se je poglobil v njegovo sliko. In glej, vzbudila se mu je vest, zakaj vse bolj žive so postajale barve božjega obličja pod rdečo tekočino.

»On, ki ga predstavlja ta podoba, je bil žejen, a ni pil,« mu je šepetalo nekaj v svarilo.

»Ustvaril pa je vino zato, da ga mi pijemo,« je čul naproten glas.

»O, kolika dobrota« je vzkliknil Ovčar ter je duškoma izpraznil kozarec. Pridno je nalival in hvalil dobrotnega Stvarnika, ki je iz ljubezni do človeka ustvaril sladko kapljico. Svoje slavospeve je končal šele, ko ga je mamila pijača ter mu je glava zdrknila na mizo.

Spričo organistove trdovratnosti je bil župnik zelo užaljen. Videl je, da se mu ni posrečil načrt in da bo organist še dalje sladko-,otožno razpoložen. Božja podoba ga ni ganila, zato bo težko najti kaj boljšega, kar bi ga spravilo na pravo pot.

Po daljšem razmišljanju mu je zasijalo novo upanje. Ako ga ni mogla spreobrniti pobožna podoba, tedaj ga bo gotovo ostrašil zlodej z večnim pogubljenjem. Ta misel se mu je zdela izborna ter jo je hotel izpeljati.

Spet je poklical graverja, da mu na dno kozarca naslika najstrašnejšega vraga za opomin organistu, vdanemu grešni razvadi. Kuharica je dobila naročilo, da čašo skrbno shrani in jo postavlja na mizo pred organista.

Že tistega dne po večerji je zapazil organist pred sabo kozarec s podobo Luciferja v peklenskem ognju. Čudil se je tej izpremembi in v srcu je čutil bridke občutke, da plove s svojimi grešnimi razvadami v večno pogubljenje. Obšel ga je strah, za katerim pa je izbruhnila silovita jeza. Še enkrat je pogledal v kupico in je pordečil od togote. Skrčil je pesti, stisnil ustnici, zgubančil čelo in udaril po mizi.

»Ako se nisem zdržal pijače na čast Kristusu, se je ne bom niti zaradi Satana,« je viknil razjarjen. »V božjo slavo bi že še kaj napravil, vragu pa ne žrtvujem najmanjšega premagovanja.«

To izrekši je zvrnil kozarec za kozarcem in ko je izpraznil steklenico, ga je kuharica spodila v posteljo. Nato je sivolasi župnik opustil nadaljnje poizkuse, da bi spreobrnil pijančka.

Soteščan

22

ŽENA V SUŽENJSTVU

NORAH LOFTS

Zamišljena je šla v svojo sobo, sedla za pisalno mizo in razmišljala, kaj naj se zdaj zgodi. Sama ni imela niti najmanjšega nagnjenja za bolniško strežnico, življenjskih spopadkov svoje snahe pa tudi ne more več prenašati. A odkod naj dobi pomoč, če ji Alfred Kyno ne bo hotel odstopiti Marije?

V tem trenutku je Kynov deček prijezdil na svojem osličku pred Waterhead in oddal sporočilo, ki ga je Popy takoj odnesla gospe.

Gospa Markhamova se ni več tako odločno upirala misli, da bi vzela v hišo deportiranko — gotovo se najde tudi med temi nesrečnicami bitje, ki se mu sme odpustiti njegov greh — važno pa je bilo tako le eno: da stori vse prav vse, kar more, da se snahino stanje popravi in se zagotovi srečen prihod najmlajšemu zemljanu, po katerem se bo nadaljeval rod Markhamovih.

Konstanca je brž odprla pisemsko mapo, vzela iz nje papir in vrgla nanj nekaj vrstic, s katerimi je povabila svojega zaročenca, naj pride jutri na kosilo in pripelje dekle.

Ko sta se naslednjega dne Alfred in Hestera molče vozila proti Waterheadu, si jo je Alfred naskrivaj ogledoval. Bil je prepričan, da ima to bledo, zaprto bitje vse pogoje, da se bo razvilo v lepo, očarljivo žensko.

Voz je krenil s ceste med njive. Kmalu je postala steza, čez katero je širilo drevje svoje listnate veje, ozka. Na njenem koncu, sredi trate, obsijane od solnca, je stala udobna hiša. »Tu smo!« je vzkliknil Kyno. Pritekel je majhen črni dečko in prijel vajeti. Kyno je skočil z voza in pomagal Hesteri na tla. Veža je bila hladna in polna sladkobnega vonja rož, ki so stale povsod naokrog.

»Počakajte me tu!« ji je zašepetal odvetnik in stopil za črnim dečkom, ki mu je bil odprl vrata. Hestera je hodila sem in tja po veži, gledala slike, se sklanjala nad cvetlične lonce. Med tem pa je sedela v gospodinjinem hudourju Konstanca in njen nekdanji snubec. V zadnjih štirinajstih urah, ko je morala skrbeti za Filipo, ki je neprestano potrebovala zdravnika, zdaj ono, se je stara dama imela še neposlednjih nemiselkov zoper kaznjenko — raje vse drugo, kakor pa da bi morala še naprej teleti gori in dolj po stopnicah, zdaj po juhino, zdaj po knjigo ali vezenje, ki ga je bila snaha nekam založila.

Ko je stopil Kyno sam v sobo, je bila Konstanca v svoje veliko presenečenje razočarana in se je namrdila šele, ko je slišala njegove besede: »Čaka v vežiu. Hotel sem najprej sam izpregovoriti z vami. Ubogo dekle ima težke čase za sabo, ki so jo napravili nezanesljivo in redkobesedno. Prosim vas torej, Konstanca: bodite obzirni z njo.«

»Razumem,« je zamrmrala gospa Markhamova. »Najraje bi jo imeli pri sebi in jo razvajali ... zdaj pa moram to prevzeti jaz. Torej ... naj pride ta vaša varovanka ... ne bom pojedla tega plahega otročička.«

Kyno je poklical Hestero. Obstala je dva koraka pred naslonjačem, v katerem je sedela gospa strogega obraza in pripognila koleno, kakor je bila nekoč gospodična Peckova navadila svoje učenke. Zadostoval je pogled, da je čutila, da ne bo nikdar po godu tej stari gospe hladnih oči, ki se je zdelo, da neprenehoma računajo, tenkih ustnic, krepkega nosu, trdo vzravnane glave, ki so ji bili beli lasje počesani v obliki krone.

Prav tako je čutila tudi Konstanca. Tudi ona je takoj začutila nenaklonjenost do tega velikega, nedvomno lepega dekleta čutnih ustnic in nenavadnih, ponosnih oči, ki so tako zahtevno gledale v svet. Prvo srečanje obeh močnih osebnosti, ki si v bistvu morda niti nista bili tako različni, je končalo z opozorilom gospe Markhamove, da mora človek s samopremagovanjem in trdno voljo premagovati nagnjenje k lahkomiselnosti. »Kar pa se tiče vaših dolžnosti«, je potem nadaljevala, »pričakujem od vas samo to, da posvečate vso svojo pozornost moji snahi. Ostale posle opravljajo črnci ... Dobro bi bilo, da ohranite nasproti njim gotovo distanco. Zdaj pa stopite z mano. Peljala vas bom k svoji snahi. Poslovite se od gospoda Kyna.«

Odvetnik se je okrenil k Hesteri in ji podal obe roki. »Vse najboljše, Hestera! Saj se bova večkrat videla, in upam, da se boste dobro počutili. Prepričan sem, da bosta gospe zadovoljni z vami.«

»Iskrena vam hvala, da ste bili tako prijazni z menoj,« je mrmrala Hestera, se mu nasmehnila in potem stopila za gospo Markhamovo.

Na koncu dolgega hodnika se je gospa ustavila pred nekimi vrati in dejala Hesteri, naj vstopi.

»Zdaj pa vaju bom pustila sami,« je dejala gospa Markhamova. »Zabavajta se. Pozneje te pridem še pogledat, Filipa. Gospod Kyno je tam — ne smem ga pustiti predolgo čakati. Vaša soba je tu poleg. Hestera, Nadejam se, da ljubite red in, veste, navili na snago.«

Ko se je vračala k Kynu, si je morala priznati, da ji novi družinski član ni nič kaj po godu — a nekaj mesecev jo bo že morala prenašati.

ČETRTO POGLAVJE

»Pridite bliže, prosim,« ji je dejala Filipa.

Hestera je stopila naprej in pred sabo je videla prijeten obraz, iz katerega so jo gledale velike temne melancholične oči. Nekaj sekund sta se obe ogledovali, potem pa se je na trpečem Filipinem obrazu prikazal sladak nasmeh. Pričakovala je bila, da bo odkrila na Hestrinih laseh, v njenih očeh in na prstih znake, ki ji bodo izdali, da teče črna kri tudi v žilah tega, po taščinem zatrjevanju belega dekleta.

»Sedite!« je zaklicala in pokazala na stol. »Žal mi je, da se ne počutim dovolj dobro, da bi šla z vami na vrt in vam razkazala hišo.«

»Ste že dolgo bolni?«

»Saj nisem bolna — le slabo se počutim.«

Hestera jo je vprašujoče gledala. »Niste bolni?«

»Ne — jaz ... otroka pričakujem.« Okrenila se je in ni se več smehljala.

»Zdi se mi, da vas to ne veseli ...«

»Kako to veste?«

»Po vašem glasu sklepam ... in po tem, kako ste vstran pogledali.«

Melancholične oči so strmele v jasne Hesterine in čitale v njih sočutje.

»Da, res je,« je dejala Filipa. »Dan in noč me preganja ta misel. Oh pamet me je že skoro spravila ... kakšna je to usoda, ki se ji ni mogoče izogniti ... kakor temen hodnik. Ne moreš se obrniti ... ne moreš zbežati ... iti moraš do konca. In nihče me ne razume.« Nenadoma je začela glasneje govoriti. »Moj mož je seveda srečen in njegova mati tudi, a jaz sem pri tem postranskega pomena. Nikar ne mislite, da so vas vzeli v hišo meni na ljubo, o ne ...! Niso vas vzeli samo zato, ker jaz ne morem prenašati črncev ... razburjam se nad njimi, potem mi postane slabo — in to bi utegnilo škodovati otroku ... Zmerom mislijo le na otroka ... vnuka ... dediča Watershaeda!«

»Lahko si mislim, kako hudo vam je in koliko morate trpeti,« je odvrnila Hestera, »toda potem ... potem boste tako srečni. Med vožnjo je neka ženska povila otroka — odnesle smo jo v majhno kabino, dekle, ki mu je bilo ime Mirjan, jaz in še neka ženska ... me tri smo bile pri njej, pa ni bilo skoro kaj delati — porod je bil lahek. Ko pa je bil otrok na svetu, ga nismo imele v kaj poviti ... saj nismo imele ničesar razen obleke na sebi. Dala sem ji svojo srajco. In ko smo ji podale otroka, to čedno majhno stvarco, ki je bila tako potrebna zaščite, je bila vsa srečna. Nikdar nisem videla bolj srečnega človeka. In vse tri smo bile istih misli: ko bi imela jaz takšnega otročička ...«

Vsa zavzeta jo je Filipa gledala. S takšnimi besedami ji ni še nihče predstavljal dogodka, ki ga je pričakovala. Hesterine besede pa so dramile v njej nekaj, kar je doslej le dremalo v njej — neko drhteče hrepenenje po drobcenih, slabotnih rokah, iztegnjenih proti njej.

»In je otrok ... otrok, ki ste pravkar govorili o njem ... ostal živ?«

»Seveda!« je Hestera živo prikimala. Krepak kajpada ni bil, ker je bila njegova mati vse zadnje mesece zaprta, tako da je imela slabo hrano in premalo svežega zraka, pa se je kljub temu dobro razvijal. Koliko lažje bo vse to pri vas, ki nimate nobenih skrbi!«

»Ko bi le mogla jesti!« je vzdihnila Filipa. »A Delia — to je naša črna kuharica — se mi gnusi. Moj mož in tašča pa jo tako cenita. Prav nič jima ni, da širi tak ostuden smrad okrog sebe ... in da se poti.« Streslo jo je ob spominu na večno vlažne Delijine roke. »Niti enkrat, kar sem v tej hiši, nisem jedla s tekom. Navadno jem šele tedaj, ko sem že tako lačna, da me obhajajo slabosti in mi je vseeno, kaj jem. Odkar pa pričakujem otroka, tudi to ne pomaga več. Zdaj mi boste vi kuhali, kaj ne? In posteljo ... mi jo boste tudi vi pripravljali?«

»Prav rada storim vse za vas,« je odvrnila Hestera. »Ali zdaj kaj potrebujete?«

»Mislim ... mislim, da bi jedla. Čaj ... in kruh z maslom ... in mehko kuhano jajce. Pa tudi vi bi kaj jedli ... vsega je dosti v hiši. Veste, kje je kuhinja? V pritličju, na desni strani.«

Hestera je vstala.

»Se smem zanesti na vas?« je tiho vprašala Filipa. »Hočem reči: da boste tudi za mojim hrbtom — težko je o tem govoriti — rada bi vedela, ali vam smem zaupati, da boste tudi takrat, ko vas ne bom videla ...« padla je nazaj v blazine, ne da bi bila mogla najti pravo besedo.

»Hoteli ste me vprašati, ali bom res jaz sama kuhala, tudi če me vi ne vidite?«

Filipa je prikimala.

»Brez skrbi se lahko zanesete name,« je odvrnila Hestera. »Lagati ni moja navada.«

Gospa se ji je hvaležno nasmehnila. »Kmalu pridite nazaj,« jo je prosila. »Skupaj bova jedli, in potem mi boste povedali kaj o Londonu. Vedno sem si želela potovati v Evropo.«

Hestero so v kuhinji hladno sprejeli. Delia je sedela na stolu in se zibala sem in tja, s čimer je hotela izraziti svojo popolno ravnodušnost do belega bitja, ki se je tako nenadoma pojavilo v Watersheadu, gotovo z namenom, da bi se vrinila med goste in služinčad.

Dočim si je Filipa belila glavo, kako je mogla priti Hestera v dotik v žensko, ki je sedela dolge mesece v zaporu, ni bila Hesterina preteklost kuhinjskemu osebju nobena skrivnost, kajti Alfredov dečko, ki je čakal na odgovor gospe Markhamove je izvohal, da je njegov gospodar odkupil to belo dekle, ki je prispelo s kaznjeniško ladjo in jo namerava pokloniti »gospe Ambrosi«. Delii se torej ni zdelo vredno vstajati, ko je stopila Hestera v kuhinjo. Mesto da bi ji pokazala, kje so krožniki in žlice, se ji je le škodoželjno režala. Toda ostri Hesterin nastop ji je kmalu pregnal voljo za smeh.

»Bolje bo za vas, da vstanete in mi pokažete, kje bom kaj našla. Nisem tu zato, da bi vas zabavala! Kje so jajca?«

Čemerno je Delia vstala, izvlekla predal z jedilnim priborom, odprla omaro s krožniki in skodelicami in vzela iz nje jajce.

Ko sta sedeli mladi ženski za pogrnjeno mizo, sta malo govorili: obe sta se najprej z vso odločnostjo posvetili jelu.

»Nočete čaja?« je vprašala Filipa.

»Ne vem ... ali ni ... ali ni čaj predrag zame. Na Angleškem zelo varčujejo z njim.«

»Nesmisel — razume se, da dobite čaj in vse, kar koli hočete.«

Z užitkom je Filipa gledala, kako gre Hesteri jelo v slast in je slednjič smeje se menila: »Zgovorna družabnica pri mizi baš niste ...«

Hestera je zardela in odvrnila: »Tako malokdaj sem se lahko do sita najedla ...«

»Potem kar mirno jejte, mimogrede pa mi povejte kaj o sebi.«

(Dalje)

Ženski vestnik

Za lepoto in zdravje

Kamelični čaj je izvrstno sredstvo za umivanje glave. Vreti mora deset minut, potem pa ga odcedi in umij z njim lase. To je posebno dobro za svetlolaske.

Pretesne podveze iz elastike so škodljive, ker ovirajo redni obtok krvi in razvoj meč.

Hrapavi komolci so zelo neprijetni. Odpraviš jih tako, da mažeš komolec vsak večer z oljem in masiraš hrapava mesta. Čez nekaj dni postane koža voljna in gladka.

Sončne pege kazijo obraz. Najrajši se primejo svetlolask in rdečelask. Pri mladih ljudeh jih odpraviš laže kakor pri starejših. Od umivanja obraza z boraksovo raztopino in močenja kože z razredčenim vodikovim oksidom pege obledé. Če to ne pomaga, so pege zastarele in je vsako mazanje z drugimi sredstvi tvegano. V takem primeru vprašaj za svet zdravnika.

Drobni nasveti

Emajlirana posoda postane snežno bela, če jo očistimo z mešanico soli in terpentina.

Moker klobuk ne izgubi svoje lepe oblike, če ga nagačimo s tankim, mehkim papirjem, ga lepo naravnamo in na primernem stojalu osušimo.

V noge vas ne bo zeblo, če položite pod preproge več plasti časopisnega papirja.

Nove nogavice so trpežnejše, se ne krčijo in ne oblede, če jih, preden jih prvič obujemo, prelikamo pod vlažno krpo in nato osušimo.

Volnenih rut in šalov dolgo ni treba prati, če jih večkrat premencamo v neznatni količini suhe moke. To ponovimo tolikokrat, dokler niso čisti. Moko potem z lahkoto iztrepamo.

Za kuhinjo

O domačem kruhu, pripravljen s pomočjo makaronov in krompirja, govori tudi letošnji Gospodinjski koledar. Sestavine: 1 kg enotne moke, 1 kg makaronov, 2 kg skuhanega, pretlačenega krompirja, 5 dkg kvasa, 3 zvrhane žlice soli, žlička janeža ali kumine. — Makarone operi in namakaj tri ure v mlačni vodi. Nato vodo previdno odlij — lahko jo uporabljaš pri kuhi — makarone pa zmečkaj z roko ali jih zmelji z mesoreznico, primesi pretlačeni krompir in razmočeni kvas ter dodaj končno še moko, sol in janež. Testo dobro premesi in ga nato daj na toplo, da vzhaja. V eni uri napravi en ali več hlebov, ki naj še kratko časa vzhajajo, preden jih postaviš v peč ali pečico.

Krompirjeva juha brez masti potrebuje samo 1 kg krompirja. Olupljeni krompir razreži v kocke in skuhaj v en in pol litra vode, pridaj soli, drobno sesekljane čebule, malo majarona, timijana in limonine lupine in borberjev list. Juho precedi, krompir pretlači in pridaj nekaj žlic smetane, če jo imaš, ali pa nastrgaj parmezana.

Krompir s slanikom. Med vojno nam zlasti ribe lahko nadomeščajo meso. So lahko prebavljive in vsebujejo izredno mnogo beljakovin. Kadar se v trgovini dobijo slaniki ali kake druge sušene ribe, napraviš morda naslednjo jed, za katero potrebuješ 1.50 kg krompirja, slanika, 6 dkg moke in 3 dkg masti. Krompir skuhaš, pripraviš prežganje, prideneš dobro sesekane čebule, lovorjev list in zeleni peteršilj, opražiš vse še enkrat, zaliješ s pol litra vode in dodaš na drobne koščke zrezanega slanika. Nato dušiš vse skupaj 20 minut v pečici. Kakor rečeno, lahko namesto slanika daš tudi sušeno skušo.

Beli fižol. Sestavine: 40 dkg belega fižola, 1 čebula, 6 dkg masti, 1 žlica paradižnikove mezge. — Beli fižol poprej namakaš in potem skuhaš brez soli; čebulo zrežeš in spražiš na masti, pridaš paradižnikove mezge, mešaš ter začiniš s soljo, sladkorjem in z malo popra. Potem primešaš fižol in pustiš prevreti.

„Grde" ženske in pravica do ljubezni

V vseh pravljicah najrazličnejših narodov naposled le triumfira lepota. Lepi princ, ki pride na ogled, vedno odpelje najlepšo in najmlajšo hčerko domov za ženo. Celo ostudna žabica doseže svojo srečo šele potem, ko se mahoma izpremeni v bajno lepo deklico. Če bi bilo v življenju res tako, kakor nam to prikazujejo pravljice, te fantastične sanjarije, bi bilo za grde ženske res žalostno. Izogibal bi se jih prebrisani Amor in vse bi obsedele z dolgim nosom, ako bi se drznile tudi one iskati srečo in ljubezen.

Tako je to na prvi pogled. Toda če malo premislimo in pogledamo globlje v življenje, vidimo, da temu ni tako.

Absolutno grdih žensk je v resnici prav malo, namreč tako grdih, da bi nas pogled nanje spominjal na pračloveka ter bi nas pogled pretresel.

Kar mi imenujemo grdo — je le manjša ali večja nepravilnost obraza ali telesa. Hvalabogu — okus je tako različen zaradi tisočerih izpremembin in različnosti. Kar je enemu lepo, je drugemu grdo ali vsaj samo zanimivo. Vse misijonarke brez razlike imajo črnci in Indijanci za božanstvene lepotice, ki jih v svoji zmešani angleščini imenujejo »much too fin«.

V salonih seveda nadkriljujejo klasično lepi obrazi vse druge. V splošnem pa tudi tu ne zmaguje le lepota sama na sebi, pač pa oni notranji odtenki lepote in vrline, ki jih po večini posedujejo ravno tako imenovane grde ženske. Pri zabavi je večjega pomena inteligentna duševnost in privlačnost. Ako se zabavnosti pridruži še milina, potem je grda ženska zmagovalka in zavojevalka tudi duševnih velikanov.

Najboljši magneti »grdih« žensk, ki premagajo prednosti srečnejših, lepih tekmovalk, je lepota duše in nežnost, srčna dobrotljivost, taktnost, ona dobrodušna milina, ki jo primerjamo ponižni vijolici, katerih prednost in vrednost spoznamo šele od blizu, pri bližnjem občevanju. Take ženske razvijejo svojo dobroto šele v svojem ožjem družinskem krogu.

Tudi pesniki so vobče mnenja, da niso ženske ljubljene le zaradi zunanje lepote. Pod pojmom ženske lepote razumemo le najrazličnejše duševne zanimivosti in vrednosti, ki dopolnjujejo, povečujejo in ojačujejo moško duševnost. Tista skrivnostna moč, ki ji ne vemo imena, tiči v najglobljem kotičku človeške duše in jo lahko samo čutimo.

Tudi grde ženske navadno bolj gojijo duševne kreposti, katere nedostajajo sicer lepim ženskam, ki jih svet razvaja z ljubeznivostjo, kjer se prikažejo. Zato je neznatna »grda« ženska boli ljubezniva in zato tudi bolj priljubljena, kakor pa ženske, ki se le preveč zavedajo svoje lepote, so ošabne in odbijajo moške.

Zgodovina nam priča, da so »grde« ženske osvojile srca najrazličnejših duševnih velikanov. Francoska pisateljica George Sandova je bila znana »grda« ženska pa si je osvojila po svoji volji moška srca. Vsi so trdili o njej, da je v ljubezni nedosegljiva. Najbolj jo je ljubil Chopin.

O gospe Staelovi pravi njen častilec: »Vem, da je grda, a na to pozabim, kadar govori.«

Edina Rouseaujeva ljubezen gospa d'Houdelotova je bila kozava in je škilila, pa vendar so jo nazivali »popolno Julijo«.

Po svojih spominih znana Elizabeta Šarlota von der Pfalz, ki je s svojim soprogom Filipom v Anžuju osvajala ves francoski dvor, je bila posebno grda, pa je bila na glasu kot prva francoska šarmantna žena. Smejala se je sama sebi rekoč: »Strašno moram biti grda. Imam majhne oči, kratek, debel nos, gladke ustnice in široka usta. To ne more oblikovati lepega obraza. Sem nizke postave, debela in široka, kratkega života, skratka: prav grd zaklad...«

Če bi dvorni slikarji ne olepšavali svojih modelov, bi nas še bolj prepričali, koliko »grdih« žensk je doseglo ljubezen visokih dostojanstvenikov. Gospodična de la Balliere je najdalje vezala francoskega vladarja Ljudevita XIV., »sončnega kralja«. Bila je resnično grda in je malo šepala. Toda njena prikupna srčna dobrodušnost in ljubeznivost je prikrila njene telesne napake in osvojila vihravo srce tega velikega poznavalca ženske lepote.

Takih primerov najdemo povsod v življenju. Kažejo nam, da ni treba »grdim« ženskam obupavati, one lahko dosežejo simpatije in ljubezen, dokler je njih duša polna one svete harmonije, pred katero se ves pametni moški svet spoštljivo klanja.

Guy de Maupassant:

Ljubezen

Morje je bilo jasno in mirno, komaj razgibano s plimo; na obali pa je vse mesto Le Havre gledalo, kako se bližajo ladje.

Videl si jih daleč in mnogo; velike parobrode v oblakih dima, jadrnice so vlekli skoraj nevidni vlačilci, med tem ko so streleli goli jambori v zrak kakor gola stebla dreves.

Prihajale so z vseh krajev obzorja proti ozkemu vhodu v pristanišče, katero je kar požiralo te strahotne pošasti, ki so hropele, tulile in izstiskale iz kotlov paro kot težak vzduh.

Dva mlada častnika sta se sprehajala na obali, ki je bila polna ljudi, in izmenjavala pozdrave na vse strani, ustavljajoč se vsak čas, da sta kramljala. Naenkrat stisne eden od njiju, Pavel d'Heuricel, roko svojega tovariša, Jeanu Renoldiju in mu reče čisto tiho:

— Poglej gospo Poinçotovo! Pazi, pravim ti, da te gleda!

Prišla je roko v roki z možem, bogatim lastnikom ladjedelnice. Bila je žena pri štiridesetih letih, še zelo lepa, le od blizu malce postarana, sicer pa še vedno sveža kakor da ji je dvajset let. Prijateljice so ji nadele ime božica zaradi njenega ponosa, velikih črnih oči in zaradi celotne lepe postave. Obnašala se je neoporečno; nikdar se ni niti ena sumnja dotaknila njenega življenja. Imeli so jo za častito in skromno ženo, tako da se prav nikdo ni upal sanjati o njej.

In glej! že ves mesec je govoril in trdil Pavel d'Heuricel prijatelju Renoldiju, da ga gospa Poinçotova rada vidi. Pavel ni popuščal: »Bodi prepričan, da se ne motim; jasno vidim, da te ljubi. Ljubi te strastno kot žena, ki ni še nikoli ljubila. Štirideset let je težak trenutek za poštene žene. Če ih zaloti strast, postanejo nerazsodne, in počenjajo neumnosti. Ta je tvoja, prijatelj, kakor ranjena ptica ti bo padla tiho v naročje... Boš videl!«

Visoka žena, pred katero sta šli dve deklici dvanajstih in petnajstih let, je prišla in mahoma prebledela, čim je opazila častnika Jeana Gledala ga je z dolgim žarkim pogledom, kakor da n. videla ničesar okrog sebe, ne ljudi, ne otrok ne moža. Odzdravila je, ne da bi umaknila pogled; razgret od takega pogleda se je poročnik Renoldi vendarle vznemiril.

Prijatelj mu je zašepetal: »Vedel sem. No, si videl? Prekleto, ta je pa dobra!«

*

Toda Jean Renoldi ni želel osladnih pustolovščin. Ni dosti iskal ljubezni, pač pa predvsem mirno življenje in se je zadovoljeval s slučajnim ljubimkanjem, ki je pri mladih ljudeh tako v navadi. Ni ljubil čuvstvenosti, občudovanja in nežnosti, ki jih zahteva dobro vzgojena žena. In naj bi bili kakor koli lahki okovi, ki jih spenja taka pustolovščina, on se jih je bal. Sam sebi je govoril: »Čez mesec dni mi bo že preko grla, a dolžan sem jo iz vljudnosti trpeti šest mesecev... Ni ljubil prelomov s scenami, očitanjem in s krčevito trmo prevarane ljubice.

Izogibal se je gospej Poinçetove.

Toda ob priliki neke slavnostne večerje, je sedel kraj nje. Neprestano je občutil na sebi njen žarki pogled, ki mu je prodiral v dušo. Roke so se jima dotikale in se skoraj nehote stiskale: to je bil začetek njunih odnošajev.

Proti volji jo je vedno videl. Čutil je, da ga ljubi. Udal se je, prevzet z nekim čudnim pomilovanjem do te strastne ženske ljubezni. Pustil ji je, da ga obožuje, bil je samo galanten, nadejaje se, da bo ostalo samo pri tem. Toda ona ga je nekega dne povabila na sestanek, da se vidita in da malo pokramljata kakor je rekla. Na tistem sestanku pa mu je padla v onemoglosti v naročje.

In tako je po sili postal njen ljubimec.

To je trajalo šest mesecev. Ljubila ga je brezkončno. Prevzeta popolnoma od ljubezni ni več mislila na nič drugega. Žrtvovala mu je sebe in dober glas, položaj in srečo, vse je vrgla v plamen svojega srca, kakor vržemo za žrtev vse dragocenosti na oltar.

*

Njemu je to že dolgo presedalo in živo si je spet želel lahkega častniškega ljubimkanja. Bil je vezan, ujet. Vsak trenutek je rekla: »Dala sem ti vse, kaj še hočeš?«

Želel je, da bi ji odgovoril: »Toda jaz nisem od tebe ničesar zahteval in prosim te, da vzameš nazaj vse, kar si mi dala.«

Ni se brigala, da jo bodo videli, kako bo osramočena, izgubljena; prihajala je k njemu vsak večer, čezdalje bolj ljubeča. Zletela mu je v naročje, ga burno objela in ga obsula s poljubi, ki so mu postali že nevšečni.

Govoril ji je s tišjim glasom: »Glej, bodi razsodna!«

Odgovarjala mu je: »Ljubim te.«

Padala je pred njim na kolena in ga dolgo gledala z zadivljenim pogledom. Naposled ni mogel več prenašati tega pogleda in hotel jo je dvigniti: »Daj, vsedi se, da pokramljava!«

Ona pa je šepetala: »Ne! Pusti me!« Ostala je v tem položaju vsa vzhičena.

In je govoril prijatelju d'Heuricelu: »Veš, ubil jo bom. Nočem je več, nočem! To se mora končati in sicer takoj! Kaj mi svetuješ, kaj naj napravim?

Tovariš je odgovoril: »Prekini!«

Renoldi je skomignil z rameni: »Ti govoriš po svoje. Misliš, da je tako lahko prekiniti z ženo, ki te prav za prav muči s svojim občudovanjem in s prizanesljivostjo in te preganja z nežnostjo in samo za to skrbi, kako ti bo ustregla. Z ženo, ki ima samo to napako, da se je vdala proti tvoji volji!«

DOMAČE NOVICE

* **Dve Ducejevi nagradi za dvojčka.** Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncema Francu in Mariji Čadonič v Zilju, občina Vinica v Beli Krajini, 600 lir nagrade ob rojstvu dvojčkov. Enako nagrado sta prejela zakonca Srečko in Josipina Gorenčič iz Velikega Lipovca, občina Ajdovec.

* **Velika podpora ljubljanski Glasbeni Matici.** Ministrstvo za ljudsko omiko v Rimu je dovolilo Glasbeni Matici v Ljubljani in drugim glasbenim zavodom našega mesta podporo 200 000 lir za tekoče leto z namenom, da se ojači umetniška delavnost na področju glasbe. Eksc. Visoki komisar, po čigar prizadevanju je bila ta podpora odobrena, se vztrajno prizadeva za razvoj slovenske umetnosti.

* **Sestanek primarijev v vladni palači.** Pod predsedstvom Visokega komisarja so se te dni sestali v vladni palači v Ljubljani vodilni zdravniki ljubljanske splošne bolnišnice. Razpravljali so o načrtu splošne ureditve naše osrednje bolnišnice. Letos bo potrošenih za ureditev splošne bolnišnice 11 milijonov lir. Del ureditev je že izvršen, saj so lani v bolnišnici zgradili za 7 milijonov lir novih prostorov, s čemer so odpomogli najnujnejšim potrebam. Letos se bodo ta velekoristna dela nadaljevala. Uresničen bo drugi del načrta, za katerega je določenih 40 milijonov lir.

* **Za župana** v Novem mestu je bil imenovan dr. Marij Polenšek. — Za izrednega komisarja občine Semič je bil postavljen fašist Ermando Callegaris.

* **Vdor južno-zapadnega vremena.** V prvi polovici januarja je nastopala zima s precejšnjim mrazom in nasula nam je tudi prav debelo plast snega. Potem, ko je mraz dosegel svoj vrhek —16° C, je pa pretekli petek naglo nastopilo južno vreme. Južno-zapadni veter v zimski dobi prav rad naglo ogreje naše pokrajine, da sneg pod njim kar vidno kopni. Tako je bilo tudi tokrat. Debela snežna odeja je naglo ginila in zdaj imamo v vsej Ljubljanski pokrajini le še malo snega. O sv. Pavlu, ki je godoval pretekli ponedeljek, pravijo: »Sv. Pavel dene pol zime na kavelj.« Polovica zime je torej za nami in kmet se voljno pripravlja na prva pomladna dela. Pazimo na zdravje!

* **Nov komet v bližini zemlje.** Zvezdarna v Königsbergu je lani 11. decembra odkrila med ozvezdji Dvojčkov in Raka komet, ki ga sicer s prostim očesom ni bilo mogoče videti. V nadaljnjih dneh je postajal komet svetleiši, tako da bi ga dobro oko že morda lahko opazilo, vsekakor ga pa vsakdo lahko opazi, če ga gleda skozi kakršen koli daljnogled. Komet se giblje razmeroma hitro in je bil v začetku letošnjega leta oddaljen okoli 77 milijonov kilometrov od zemlje, torej približno polovico manj, kakor je oddaljeno sonce od zemlje. Tedaj je bil na nebu severno od velike zvezdne kopice v Raku. Komet se približuje soncu še ves čas in se bo približal soncu kar najbolj 6. februarja. Kljub temu pa bo tudi tedaj še vedno 200 milijonov kilometrov oddaljen od sonca. Ni verjetno, da bi pri približevanju komet dobil tako značilen rep. Vsekakor pa bo njegova svetloba še znatno naraščala, tako da bo viden tudi s prostim očesom. Konec januarja se bo komet približal ozvezdju Velikega voza. Komet se giblje proti vzhodu in ga bo zato mogoče opazovati še več mesecev.

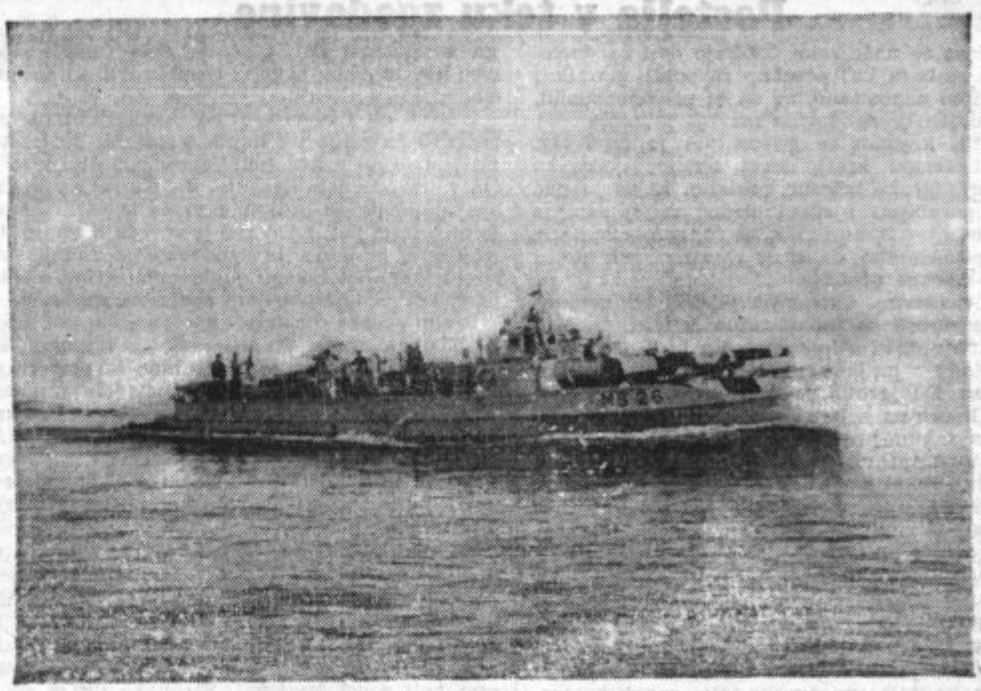

Italijanski borbeni čolni križarijo po Sredozemskem morju

* **Kmetijski obdelovalni načrt.** Za vso kraljevino Italijo je predpisan popoln obdelovalni načrt, ki naj zagotovi prehrano Italije v prihodnjem letu. Ker je kruh najvažnejši za prehrano, se bo zlasti povečala površina, posejana s pšenico. Na ta način bo omogočeno povečanje pridelka pšenice za 3.2 milijona metrskih stotov. To bo v polni meri zadostovalo za vojsko in prebivalstvo. Površina z rži, ječmenom in ovsem se ne bo dosti spremenila, pač pa bo povečana površina koruze. Površina, posejana s krompirjem, bo povečana za 35 tisoč ha, čeprav je že v zadnjih letih znašala povprečno 40.000 ha.

* **O vraničnem prisadu,** ki je nevarna bolezen domačih živali, smo čitali, da je bil te dni v Šiški ugotovljen pri psu nekega tamošnjega posestnika. Dvorišče je bilo nato vestno razkuženo, saj je ta bolezen zelo nevarna tudi človeku. Živali se okužijo po večini na paši, po travnikih okuženih s sečjo in blatom že bolnih živali ali pa z uživanjem okuženega sena in pače. Uživanje mesa in mesnih izdelkov v sili zaklanih ali celo poginulih živali je smrtno nevarno živalim in človeku. Pri človeku se pojavlja bolezen v obliki velikih zunanjih tvorov na koži pa v obliki pljučnega ali črevesnega vraničnega prisada. Opozarjamo prebivalstvo, naj takoj javi pristojnemu oblastvu vsak primer nenadnega obolenja ali pogina živali.

* **Poostrene kazni za zločine v vojnih razmerah.** Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je odredil: Če krivec izkoristil v zvezi s sedanjim vojnim stanjem okolnosti, ki so take, da ovirajo javno ali zasebno obrambo, se za zločinstva posilienja, usmrtitve, razbojništva, izsiljevanja, odvzemanja osebne svobode ali tatvine v primeru sovražnih letalskih napadov ali sicer v primerih tatvine zaradi vojaškega alarma izreka smrtna kazen.

* **Strahovita avtomobilska nesreča** se je primerila v Novi vasi pri Vildonu. Iz Maribora se je peljalo z osebnim avtomobilom več orožniških uradnikov proti Gradcu. Pri Novi vasi zapore niso bile spuščene, razen tega je bila megla. V trenutku, ko je hotel avto prečkati progo, je pridrvel osebni vlak, ki je avto zdrobil in ga vlekel še nekaj časa s seboj. Dva uradnika sta bila na mestu mrtva, ostale tri pa so prepeljali v graško bolnišnico.

* **Grda tatvina.** V kapeli bolnišnice usmiljenih bratov v Kandiji so bile tudi letos postavljene lepe jaslice, ki si jih je hodilo ogledovat mnogo ljudi. Pred jaslicami je bila skrinjica za milodare. Nekdo pa se je bil polakomnil tega denarja, nabiralnik je nasilno odprl in ga izpraznil.

Nekega dne se je čulo, da bo polk premeščen v drugo garnizijo. Renoldiju je srce močno utripalo od veselja. Bil je rešen, rešen brez vsakih prizorov, brez hrupa! Rešen! Treba je bilo potrpeti le še dva meseca.

Zvečer je prišla k njemu še bolj izven sebe kakor po navadi. Zvedela je bila porazno novico. Ne da bi odložila klobuk, je prijela ljubimca za roke in ga stisnila živčno, mu pogledala v oči in rekla s tresočim se toda odločnim glasom:

»Ti odideš, vem. Najprej mi je to potrlo dušo, potem sem pa takoj vedela, kaj naj storim. Nočem se obotavljati. Dala ti bom najboljši dokaz ljubezni, ki ga more dati žena: grem s teboj! Zaradi tebe pustim moža, otroke, družino. Izgubljena sem, toda srečna. Zdi se mi, kakor da se ti znova darujem. To je poslednja in največja žrtev, tvoja sem za vedno!«

Njega je oblil hladen znoj, jeza ga je obšla, jeza onemoglega. Vendar se je premagal in navidez z mirnim glasom odbil njeno žrtev. Poskušal jo je umiriti in izpametovati, hoteč ji prikazati njeno nepremišljenost. Poslušala je, gledaje ga v obraz s črnimi očmi in le na pol odprtimi usti. Ni odgovorila ničesar. Ko je končal, mu je rekla samo:

»»Hočeš biti podel? Ali si ti eden izmed onih, ki zaneljejo ženo, potem jo pa ob prvi priliki zapuste?«

Prebledel je in začel odgovarjati. Predočil ji je neizbegljive posledice takega koraka: uničeno življenje, zabranjen vstop v družbo. Ona pa je trdovratno odgovarjala:

»Kaj zato, kadar ljubimo!«

Naposled je kriknil Renoldi: »Ne! Nočem, slišiš? Nočem, zabranjujem ti!« Dolgo zadržana jeza je tako naposled bruhnila iz njega in dal je duška svojemu srcu: »Prekleto! Dolgo že traja, da me ljubiš proti moji volji! Samo tega še manjka, da bi te s sabo vzel. Hvala lepa!«

Nič ni odgovorila; obraz pa se ji je bledo in bolno zgrbančil, kakor da so odnehali vsi živci. Odšla je, ne da bi mu rekla vsaj zbogom.

Tisto noč se je zastrupila. Osem dni so mislili, da je izgubljena. V mestu so o njej govorili in jo pomilovali, pripisujoč nesrečo njeni strasti. Kajti tako izvanredna čuvstva se oproščajo, ker so postala herojska, pa če bi bila še tako vredna kazni. Žena, ki se sama konča, postane brez nadaljnjega rešena krivde. Vse javno mnenje se je obrnilo zdaj proti poročniku Renoldiju. Vsi so ga obsojali, ker je ni hotel obiskati.

Govorilo se je, da jo je zapustil, izdal in tepel. Polkovnik je spregovoril nekaj besed poročniku iz usmiljenja do nesrečnice, obtožujoč ga tega dogodka. Pavel d'Heuricel je prišel k prijatelju: »Ha, prekleto! Dragi moj, vendar ne gre, da bi kar tako pustil damo umreti; to ni častno!«

Renoldi si je besen prepovedal take očitke. D'Heuricel pa je označil tako ravnanje za nesramnost. In prišlo je do dvoboja. Renoldi je bil v obče zadovoljstvo ranjen in je dolgo ležal.

Ona je to zvedela in ga je še bolj ljubila misleč, da je to napravil zanjo. Ker ni mogla vstati, ga je videla neposredno šele, ko je polk odšel.

*

Renoldi je bil že več ko tri mesece v Lilleu, ko ga je nekega jutra obiskala mlada dama, sestra nekdanje ljubice. Po šestih tednih je prišla k njemu vsa prepadla: »gospa Poinçotova umira. Njeno stanje je brezupno. Želi ga videti eno samo minuto, eno samo minuto, preden zapre oči za vedno...

Odsotnost in čas sta mu ublažila srd; ganjen je bil do solz in je odpotoval v Havre.

Bila je skoraj v agoniji. Pustili so ju na samem. Ko je videl bolnico na postelji, katero je proti volji ubil, ga je prevzela silna bol. Jecljal je, jo objel in poljubljal nežno in strastno kakor nikoli dotlej. Mrmral je: »Ne, ne, ti ne boš umrl. Spet se bova ljubila. Ljubila se bova vedno!«

Ona pa je šepetala: »Ali je to resnica? Ali me še ljubiš?« In on ji je v svojem ganotju prisegel in obetal, da jo bo čakal, dokler ne bo ozdravela. Usmiljenje do umirajoče žene ga je prevzelo in dolgo ji je poljubljal tanke roke.

Drugi da se je vrnil k svojemu polku.

Po šestih tednih je prišla k njemu popolnoma postarana in izpremenjena, a še bolj zaljubljena.

Sprejel jo je presenečen. Živela sta kot mož in žena; sam polkovnik — ki ga je prej karal, ker jo je zapustil — je bil zdaj proti stanju, ki ni bilo združeno z lepim vzgledom, kakršnega morajo dajati častniki. Naprej ga je opomnil, potem pa je uvedel postopek proti njemu. In Renoldi je zapustil vojaško službo.

Odpotovala sta in živela v neki vili na obali Sredozemskega morja, klasičnega morja zaljubljencev.

Od tega so minila tri leta. Renoldi se je vdal usodi, bil je premagan, navajen ženine vedne nežnosti. Ona je bila že starka. On je kot utopljenec smatral svoje življenje za končano. Vsako upanje na napredovanje in zadovoljstvo in vsako veselje mu je bilo uničeno.

Nekega dne mu prinese sluga posetnico: »Joseph Poinçot, graditelj ladij, Le Havre!« — Sopog, ki ni bil nikoli nič rekel, vedoč, da se ni mogoče boriti proti nenavadni trdosrčnosti žene. Kaj je hotel?

Čakal je na vrtu in ni hotel v vilo. Vljudno je pozdravil. Ni se hotel niti vsesti, celo ne v drevoredu na klop, in je začel govoriti enostavno in mirno:

»Gospod, nisem prišel, da bi vam karkoli očital. Vem še predobro, kako so se te reči razvijale. Mene je zadela... nas je zadela... neke vrste sodba. Nikdar bi vas ne motil v vašem stanju, da se ni položaj popolnoma spremenil. Imam dve hčerki, gospod. Starejša ljubi nekega mladeniča,

Postelja v teku zgodovine

Marsičesa se naše roke dotikajo dan za dnem, ne da bi se tega kaj posebno zavedali, marsikaj uporabljamo neprestano, ne da bi pri tem mislili, kako zanimiva je zgodovina razvoja teh reči.

V svetih knjigah se govori, da je imel Og. orjaški bašanski kralj, devet sežnjev dolgo in štiri sežnje široko železno posteljo, ki so jo pač morali uporabljati njegovi otroci, zakaj sam je bil višji od gore Ararat. Naj bo to, kakor že hoče, iz tega posnemamo, da si ne sme naš vek lastiti iznajdbe železne postelje.

Prava domovina današnjih postelj bo nemara Egipt. Izdelovali so jih navadno iz lesa, pa tudi iz železa brona in celo srebra. Za blazino je bila lesena klada z majhno vdolbino, kamor so polagali glavo. Da je bila postelja še nerodnejša, so polagali konec na nekak podstavek, tako da se je vsak čas lahko prevrnila. Menda so se držali bistroumni Egipčani istega načela, po katerem se je ravnal veliki vojvoda Wellingtonski, namreč da je čas vstati, ako se jameš v postelji obračati.

Hebrejci so uporabljali za podlago vreče iz ovčjih ali kozjih kož, napolnjenih z volno, perjem ali slamo. Salomonova modrost se izraža tudi v tem, da si je dal napraviti pravo pravcato posteljo iz libanonske cedrovine s srebrnimi nogami in zlatim dnom, ki je bila pokrita s škrlatnimi tirskimi volnenimi odejami. Modri kralj nam tudi pripoveduje, kako daje ona ženska, čije zapeljive drasvojo posteljo in kako nato sama posipa tenko žesti zna tako živo opisovati, orisati, in izreziati egiptsko platno z mirto, aloo in cimetom. Še dandanes prepevajo bajadere v Indiji: »Ležišče mojega ljubega je okrašeno s cvetnimi kitami in obsenčeno z baldahimom iz jasmina, posula sem ga z dehtečim benraškim prahom in vonjivimi rožami.« Vendar je bila takrat postelja več ko danes, bila je hkrati zofa, na kateri so počivali podnevi. Ko so prišli morilci k Isbosetu, sinu Savlovemu, je ta ležal ob belem dnevu v postelji. In prorok Amos opisuje krasoljubive Izraelce, da »polegajo po posteljah in uživajo jagnjeta iz črede in teleta iz hleva«. Blazine, ki so jih ponoči polagali na postelje, so bile napolnjene z volno ali nekakšnim bombažem, dasi lahko sklepamo, da so že tedaj poznali perje in puh.

Znana je postelja davnega perzijskega kralja Kserksa, ki je stala na srebrnih nogah in imela s cvetlicami pretkano nebo. Grki junaške dobe niso postelje kaj čislali, ker so mislili, da se človek pomehkuži ako ne leži na tako trdem ležišču, da ga bole kosti. Vendar so imeli lesena stojala s preluknjanimi deskami, prepletenimi jermeni ali mrežami za podlago. Šele kasneje so znali ceniti posteljo in jo umetniško krasiti. Namesto divjih zverin, ki so jih v svojih rezbarijah predstavljali barbari se je obrnil finejši grški okus k cvetlicam: vinski trti, akantu in drugim. Grke so posnemali Rimljani in jih v dobi svojega največjega blagostanja tudi prekašali. Rimske postelje so imele to posebnost, da so morali plezati nanje, tako visoke so bile. V navadi so bili baldahini, za zavese se pa ne ve. Tu lahko tudi omenimo, da niti blazine z vzmetmi niso moderna iznajdba. Nekaj sličnega so poznali že Egipčani, dasi vzmeti seveda niso bile iz jekla, nego iz bambusovih in palmovih šib.

Narodi ali ljudstva, ki so sledili Rimljanom, so počivali navadno na kupih slame ali listja, ki so jih pogrinjali s kožami. Vzvišene postelje so prišle v navado šele kasneje. Za Karla Velikega so vsaj odličniki že poznali pernice in cesar sam jih je baje imel pet. Ljudstvo je seveda spalo na tleh, nastlanih s slamo. Iz zgodovine je znano, da so sinu nekega škotskega poglavarja očitali mehkužnost, ker je uporabil kup snega za vzglavje.

Srednjeveška postelja je obsegala pet kosov: pernico, madraco, rjuho, odejo in vzglavje. Pred posteljo je navadno stala še manjša postelja, nekaka otomana, na kateri so počivali, preden so legali v posteljo ali kadar so vstajali. To malo posteljo so imenovali tudi klop in često ni bila nič drugega ko navadna lesena pručica. Kdor je hotel delati v postelji ležečemu družino, je sedel na ta podnožnik ali pa tudi kar na tla, pogrnjena s preprogo.

Postelja, na kateri so mnogokrat posedali tudi podnevi, je stala v visokem ogradju na močnih, umetno zavitih ter pobarvanih ali pozlačenih in posrebrenih nogah. Hrbtna deska ogrodja je bila večinoma tako visoka, da se je glavna blazina nanjo naslanjala v topem kotu in je človek na njej bolj sedel ko ležal. Stranske deske so bile nižje, da se je videlo posteljno perilo. Pokrite so bile navadno s pisano preprogo. Starejše postelje niso imele zastorov. Pozno v srednjem veku nahajamo postelje, ki so bile le malo okrašene, a zelo masivne. Hrbtna deska je nosila streho, s katere so visele zavese. Sploh so vse srednjeveške postelje masivne, ogromne in okorne. Šele v XIII. in XIV. stoletju so postale postelje ličnejše.

V cvetoči dobi srednjega veka so zelo gledali na ličnost in lepoto postelj, v katerih so spali in počivali. Postelje so bile ljudem najvažnejša hišna oprema, ki jih niso skrivali v lekice, temveč jih kazali v sobah in celo salonih. Ljudem odličnih slojev se ni zdelo kar nič čudno ali nespodobno, ako so delili svoje ležišče s prijatelji in gosti; to je veljalo za znak posebnega prijateljstva. Skupna postelja, obložena s pernicami, je tvorila takorekoč ponos vsake količkaj imovite rodbine. Semintja so se nam še ohranile postelje, v katerih ni bilo le mesta za vso družino, temveč tudi za miljene domače živali, zlasti za pse in mačke.

Od tedaj do danes se je postelja seveda mnogo izpreminjala in preobražala. Glavni napredek pa je gotovo v preprostosti, čistosti in udobnosti.

× **Kadar se dva Egipčana srečata**, se pozdravita z vprašanjem: »Kako se kaj potiš?« Tudi Egipčani namreč dobro vedo, da je zelo zdravo, če se človek poti. Če kdo torej koga vpraša: »Kako se kaj potiš?« je to isto, kakor če bi ga vprašal: »Kako si kaj pri zdravju?«

× **Polž** ima med vsemi živimi bitji največ zob. Nič manj jih nima kot 14.175. Razporejeni so v 135 vrst, od katerih jih ima vsaka po 105.

Domači zdravnik

Kako preženemo kašelj?

V sedanjih mesecih se človek najlaže prehladi. Prehladov pa je več vrst in jih moramo dobro razlikovati, ker zdravimo vsakega drugače.

Najpogostejša sta s u h i kašelj brez izmečka in m o k r i kašelj z izmečkom. Oba sta posledica obolenja dihalnih organov. Suhi kašelj preženemo najuspešneje z vročimi pijačami. Pri mokrem kašlju pa se moramo pijačam docela odreči in moramo imeti zaprta usta. Ker se bolniku nabere v pljučih preveč sluza, če leži, naj vsak dan malo sedi v postelji.

Če je kašelj v zvezi z v r o č i c o, mora uživati bolnik zelo lahko hrano. Bolje je, da je bolnik lačen, kakor da bi se mu jed gnusila.

Zrak v bolniški sobi mora biti čist. Zato je treba sobo pogosto prezračiti. Paziti moramo pa, da bolnik ne bo na prepihu. Dobro ga je treba zadelati. Zlasti dobro je, če ima nrsi ovite s toplim blagom.

Sodobno zdravstvo seže prav pogosto najprej k starim, pretizkušenim domačim pomočkom v bolezni. Če je bolnik zelo oslabel in če je kašelj le prehud, dobi bolnik pomirjevalna narkotična sredstva, ki pa jih mora določiti zdravnik.

Koj vam svétuje zeliščar

Nagelnove žebice. Dobre nagelnove žebice so rdečkastorjave, temne barve, krhke, prijetnega vonja in ostrega grenkega okusa. Nagelnove žebice kmodbujajo prebavila in obtok krvi. Če jih pa zdrobimo v večji količini, nam lahko [illegible] in pljučih [illegible] dolovanje črevesja. Zelo škodljivo je zvečer nagelnove žebice, kakor to delajo nekateri kadilci, hoteč odpraviti neprijetni duh iz ust. Nagelnovo olje se pridevlje zobnim praškom, parfumera itd.

Pelin uporabljamo z velikim uspehom pri najrazličnejših boleznih. Pelinov čaj s tavžentrožo je izvrsten pri želodčnih in jetrnih boleznih, pri zlatenici, in vodenici, pri vetrovih in zapeki. Izvrstna tinktura za okrepitev želodca je v žganju namočeno pelinovo cvetje (vsako jutro 20—30 kapljic.

Peterčilj žene na vodo, krepi živce in prečiščuje vetrove. Sveže razrite lističe uporabljamo za pripravo obkladkov, ki jih polagamo na pik raznega mrčesa in žuželk na otrdele žleze in pod. Iz peterčiljeve korenine kuhani čaj se priporoča pri vodenici.

Planinski mah. Čaj iz planinskega maha naj pijejo ljudje, ki imajo slab želodec. Z medom je izvrstno zdravilo za kašelj. Vsak dan ga izpijemo eno skodelico. Po hudih boleznih je ta čaj dobro krepilo.

---

ki tudi njo ljubi. Njegova družina pa nasprotuje ženitvi, navajajoč položaj nevestine matere... Kar se mene tiče, nisem niti jezen, niti željan osvete, toda obožujem svoje otroke. Gospod, prišel sem, da zahtevam od vas nazaj svojo... ženo! Upam, da bo danes pristala na to, da se vrne v moj... v svoj dom. Jaz se bom naredil, ko da sem vse pozabil... zaradi... najinih hčerk...«

Renoldi je občutil, kako mu srce divje bije. Prevzel ga je val veselja kakor obsojenca, ki mu sporočijo pomiloščenje. Jecljal je: »Da, da... naravno... gospod... bodite uverjeni... jaz ravno tako... brez sumnje,... to je prav, vsekakor prav.«

Hotel je prisrčno stisniti roke temu človeku, da ga objame in poljubi na obe lici.

»Prosim, vstopite! Bolje je, da boste v salonu, jaz grem po gospo.

To pot se gospod Poinçot ni upiral. Stopil je v salon in sédel.

Renoldi hiti po stopnicah, pred njenimi vrati pa se umiri in vstopi mirno: »Prosim pojdi doli, gr-vor je o tvojih hčerkah.«

Odgovorila je: »O mojih hčerah? Pa kaj? Kaj nista zame mrtvi?«

»Ne. Nastopilo je kočljivo stanje, ki ga moreš samo ti rešiti!«

Ona ni dalje poslušala, marveč je pohitela po stopnicah. On se je spustil na stol, ves razburjen je čakal. Dolgo je čakal, dolgo. Ko je še vedno slišal razburjene glasove, se je odločil, da gre tudi on v salon.

Gospa Poinçotova je stala razburjena, pripravljena, da gre med tem ko jo je mož držal za haljo in ponovno govoril: »Dajte razumeti, da boste pogubili najini hčerki, vaši hčerki, najina otroka!«

Ona je trmasto odgovarjala: »Nočem se vrniti k vam!«

Renoldi je razumel, se približal in zajecljal: »Kako, gospa odbija?« Ona se je obrnila k njemu in spregovorila, ne da bi ga hotela tikati iz sramu pred svojim zakonskim možem:

»Veste, kaj zahteva?! On hoče, da se vrnem!«

Takrat je spregovoril Renoldi z odločnostjo obsojenca, ki igra svojo zadnjo igro. Zavzel se je za ubogi hčerki, za soproga, a tudi zase. In ko je za trenutek prestal, da bi navedel nov dokaz, je rekel gospod Poinçot, da bi poizkusil prigovarjati po starem zaupljivem načinu: »Glej Delfina, misli na svoji dve hčerki!«

Ona je oba prezirno premerila in preden je pobegnila ven, jima je prezirno zabrusila v obraz: »Oba sta propalica!«

Ko sta ostala sama, sta bila nekaj časa oba tiha in potrtih src. Gospod Poinçot je dvignil klobuk, ki mu je padel na tla, obrisal prašna kolena od klečanja in ko ga je Renoldi spremil do vrat, mu je rekel: »Zelo smo nesrečni, gospod.«

Potem se je oddaljil s težkim korakom.

***

Arkadij Averčenko:

Zastruplienje

Vesela zgodba

Bilo je nekega mrzlega, vlažnega večera. Podhodcev je sedel s svojim sostanovalcem Klinkovim v nezakurjeni sobi in je rekel gostu, slikarju Gromovu:

»Pusti časi, slabi časi, ampak tako slabih časov pa še ni bilo. Mi posedamo tukaj brez denarja za premog, še enega rublja nimamo vsi skupaj, med tem pa ima Harčenko...«

»Kdo je Harčenko?« je vprašal Gromov.

»Harčenko?« je odvrnil Podhodcev. »Hm, to je ljubljenček svoje mamice, domišljavec, sin neverjetno bogatega trgovca z dežele. Po 300 rubljev na mesec dobiva od doma. Za stanovanje in hrano plača 100 rubljev, ostalo zapravi po zabaviščih z lepimi ženskami. Mnogokrat je pri nas v družbi, posebno, če ve, da imamo denar. Tedaj nas pusti vse plačati, ampak kakor hitro smo suhi, se ne prikaže več. Tak samoljubnež, tak umazanec!«

»Zdaj nam mora pomagati iz zadrege,« je smeje se pripomnil Gromov. »Zagodimo mu eno, dečki, izmislil sem si nekaj... imenitnega. Poslušaj, Podhodcev, povem ti to na uho!... Kaj? Imenitno? Naredimo tako!«

»Misel je res imenitna! Naprej, dečki, k Harčenku!«

Smejé se, so odšli vsi trije iz mrzle luknje.

Pol ure kasneje so stali trije prijatelji pred hišo, v kateri je stanoval Harčenko. Bilo je v temni, odročni ulici na kraju mesta. Za hišo je držala podeželska cesta z jarki ob straneh. Pozvonili so. Kmalu so se oglasili drsajoči koraki. Harčenko je odprl poznim gostom vrata.

»Ah, veseli bratci! Pozdravljeni! Lepo od vas, da me obiščete. Samovar stoji na mizi. Vstopite!«

»Oprosti, dragi Harčenko,« je rekel Podhodcev in mu stisnil roko, »pripeljala sva prijatelja s seboj. Dovoli, da ti ga predstavim: Gromov iz Novočerkaska.«

»Zelo me veseli, jaz sem Harčenko!« Krepko je stisnil Gromovu roko.

Ta ga je pogledal, momljal: »A..., ba... kh... hm...«

»Kaj pravi?« je vzkliknil Harčenko prestrašeno.

»On je gluhonem. Ne boj se ga! Danes šele je prišel z dežele.«

»Zakaj sta prišla k meni ž njim?«

»Moj Bog, kaj pa naj počnem z njim? Samega vendar ne moreva pustiti doma.«

»Revček ubogi« ga je pomiloval Harčenko. »Ali ne razume nobene besede?«

»Nobenega zloga. Lahko govoriš o njem, kar hočeš.«

»Res je, njegove oči so motne, pogled bodeč, kretnje okorne. Ali naj mu dam čaja?«

»Zakaj pa ne! Ne brigaj se preveč zanj. Posadi ga v kak kot — je kakor živina, ne razume prav ničesar.«

Sedem svetovnih čudežev

Pač imamo dandanes brez števila svetovnih čudežev. Mesto z nad 9 milijoni prebivalcev — New York; proizvajanje električne energije 59 milijard kilovatnih ur; transsibirska železnica v dolžini 6550 kilometrov, ki jo prekosi železniška proga Cap-Kairo z 8000 km dolžine; sueški prekop, ki mu grozi z ostro konkurenco prekop Greytown-Briton v Nicaragui (275 km); predora skozi Simplon in St. Gotthard z 19.800 m oz. 14.990 m dolžine; viadukt Chao Ling na Kitajskem, ki je s svojimi 144.000 m dolžine pač najdaljši most na svetu; Eifflov stolp v Parizu; radijski stolp v Nauenu (samo 40 m nižji od Eiflovega stolpa); Woolwork-Boilding v New Yorku; orjaški parniki; letala s srednjo hitrostjo nad 50 m v sekundi; dalje najnovejši izumi fotografije na daljavo: vse to pač po pravici lahko zovemo svetovne čudeže, ne da bi jih za take izrecno označevali, zakaj tehnični triumfi so nas nekako omamili in se ne čudimo ničemur več, kar leži tako rekoč v črti človeškega razvoja in naziranja: strmenje je za modernega človeka izgubilo svoj pomen.

Popolnoma drugače je bilo v starih časih. Tedaj so imela kulturna ljudstva na zemlji še veliko spoštovanje do božanskih stvari in do človeških del, ki so bila zgrajena s pomočjo božanstev. Število svetovnih čudežev so odmerili s sedmico. Le nega teh sedmero čudežev sveta vidimo še dandanes: piramide. Vsi drugi so razpadli; le poročila starih pisateljev so jih ohranila spominu potomcev.

Omenjamo predvsem prekrasni kip Zevsa v Olimpiji, ki ga je ustvaril Fidija v starosti 65 let kot najzrelejši sad svojega genija. Nesrečnega so smatrali onega, ki ni videl tega kipa. Stal je v svetem gaju. Oče bogov in ljudi je sedel na prestolu, okrašenem s slikami in držal v levici žezlo, v desnici Nike, boginjo zmage. Njegovo golo telo je bilo iz najfinejše slonovine, obleka iz zlata z emajliranimi cvetkami, na zlatih kodrih mu je ležal zelen emajliran venec iz oljčnih vejic. Ko je Fidija delo dovršil, je prosil za znamenje, da je bogu povšeči. Tedaj je udarila z jasnega neba strela skozi odprto streho svetišča in šinila v zemljo, ne da bi se bila dotaknila umotvora. Dolgo let (850) je stal olimpijski Zevs na svojem posvečenem mestu, dokler ga ni l. 408. pred Kristom uničil požar.

Drugo mojstrovino so sestavili iz brona sloveči livarji z otoka Roda ob vhodu v stoško pristanišče: rodoški kolos, 34 m visok kip sončnega boga Helija, kot znak mesta. Kip je stal le 50 let, nakar ga je porušil potres, ki se ni oziral na sončnega boga. Ko so v 7. stoletju po Kristu Arabci zasedli mesto in otok Rod, so prodali bronovino in ostalo gradivo Judom v Mali Aziji, ki so odpremili to blago z 900 ka-

Za Ptolomeja I. so postavili ob velikem Nilovem rokavu, kjer se dviga Aleksandrija, na otoku Faros, ki ga sipine vežejo s celino, svetilnik izredne velikosti. To čudovito delo, ki so ga gradili 20 let, so otvorili l. 279. pred Kristom, o priliki vsegrškega narodnega praznika. Luč tega svetilnika, ki je bil visok 120 m in zgrajen iz marmorja, se je baje videla 55 km daleč. Stolp je doživel čudne usode in do 16. stoletja so zgodovinarji poročali o njegovih izpremembah. Utrdba, zgrajena na temelju, ki se je ohranil, je izginila s površja pred dobrimi 10 leti.

Spomenik zakonske ljubezni je bilo l. 350. pred Kristom zgrajeno svetovno čudo: mavzolej, ki ga je karijska kraljica Artemizija posvetila svojemu možu Mavzolu. To je bilo prekrasno, knežje svetišče. Na svojem mestu je stalo do 13 stol. po Kristu, ko ga je porušil potres. Razvaline, ki so ostale, so uporabili križarji za zgradbo svoje znamenite citadele. V letih petdesetih prošlega stoletja so izkopali izpod ruševin mnogo kipov in reliefov.

Kot peto svetovno čudo so starodavniki častili krasno svetišče Artemide v Efezu. Stalo je kot obredno poslopje maloazijskih misterijev v posvečenem gaju, divota vsem, ki so ga videli. Na rojstni dan Aleksandra Velikega ga je zapalil častihlepni Grk-Herostrat, ki se je menil s tem »proslaviti« na veke. Želja se mu je izpolnila. Ni pa prav verjetno, da je bil samo slavohlepen, zakaj grški misteriji so bili zvezani z marsikakimi tajnami. Kasneje ga je hotelo 72 knezov vzpostaviti, a jim je zmanjkalo denarja. Končno ga je dal Konstantin Veliki podreti do tal.

Za šesto čudo sveta so veljali takozvani viseči vrtovi Semiramide, ki si jih moderna domišljija težko predstavlja. Viseči vrtovi so bili vzvišen spomenik babilonske krasote in so se nahajali tam, kjer leže danes ruševine, ki pokrivajo mesti Babilon in Ninive. Herodot opisuje Ninive kot mesto, ki ga je obdajal 23 m visok in 24 m širok zid. Očividno je šlo za vrtove izrednih dimenzij, in vse to je tako rekoč viselo v zraku.

Sedmo svetovno čudo stoji še danes: Slovita Kleopsova piramida v Gizeh, največja in najstarejša med 70 piramidami. Ne slovi toliko kot zgradba, nego kot čuvarica skrivnosti, kot dokument večne simbolike takratnih zgradb starega veka. Danes ni več dvoma, da piramide niso bile le grobnice kraljev, temveč da so služile hieratičnim svrham in igrale posebno važno ulogo pri staroegiptovskih misterijih Ozirida in Izide.

Čudna je usoda velikih draguljev

Ni še tako dolgo, ko so prodali — komu, to ni znano — enega največjih diamantov na svetu, tako imenovani »Mesec nad gorami«. Prodali pa so ga na javni dražbi, in sicer za 5200 funtov šterlingov. Kako dragocen je ta »mesec nad gorami«, najlepše dokazuje dejstvo, da ga je noč in dan stražilo šest policistov.

Druga dva zelo dragocena diamanta, morda najlepša, kar jih je bilo do zdaj znanih, pa so prodali v Ameriki. Sta to »Golconda« in »Jonker«. Diamant »Jonker«, ki so ga prodali za deset milijonov lir, je našel na bloemfontainskih diamantnih ležiščih nek raziskovalec, po imenu Jonker, in je po njem diamant tudi dobil ime. Prodal ga je za 75.000 šterlingov nekemu Ernestu Oppenheimerju, ta pa pred nedavnim v Ameriki za 150 tisoč šterlingov. Kakor pravijo amsterdamski dragujarji, ki so diamant tehtali, je tedaj »Jonker« tehtal 400 karatov.

»Golconda«, ki mu po lepoti in sijaju res ni enakega, tehta 76 karatov in so ga dediči nadvojvode Josipa Habsburškega prodali neki diamantski družbi za 2.5 milijona lir. Ta družba pa ga je zdaj prodala naprej za deset milijonov. Usoda »Golconde«, ki so mu dali to ime po indijskem kraju, kjer so ga našli ob koncu osmega stoletja, je bila precej žalostna. Mož, ki je bil tako srečen, da je ta sijajni diamant našel, ni dolgo časa nikomur ničesar povedal o njem, slednjič pa je to svojo skrivnost razodel nekemu svojemu tovarišu, nekemu Turnerju, ki pa je najdiljа »Golconde« ubil in se dragocenega diamanta polastil. Da diamanta pri preiskavi ne bi našli, ga je Turner enostavno požrl. Po hudih bolečinah pa je že čez eno uro umrl. Zdravnik, ki je Turnerja raztelesil, je našel v njegovem želodcu ta diamant in si ga prilastil ter ga čez pet let prodal milijonarju Henriku Mekollu, ta pa ga je podaril neki plesalki, ki je nenadno izginila, z njo vred pa seveda tudi svetli diamant. Do leta 1840 o »Golcondi« ni bilo nobenega glasu. Tedaj pa je nekdo, ki je baje živel v revščini, ponudil diamant na prodaj nekemu milijonarju, ki pa je o tem obvestil policijo. Policija je tistega prodajalca »Golconde« našla umorjenega v postelji v nekem hotelu, a diamanta ni bilo nikjer več. Čez tri leta se je potem zvedelo, da ga je kupil neki amsterdamski draguljar, ki ga je nato leta 1870. prodal habsburškemu nadvojvodi.

Od vseh drugih diamantov je najslovitejši »Veliki mogul«, ki tehta 280 karatov, brušen v obliki rože, ki ga je sredi 17. stoletja kupil veliki mogul Auranzfleb. Krasen je tudi diamant »Kohinoor«, ki tehta 186 karatov, ki je z mogulovega dvora prišel v roke šahu Nadirju, ta pa ga je pozneje poklonil angleški kraljici Viktoriji. 410 karatni »Pitt« je kupil v Indiji madraški guverner Pitt, leta 1717. pa ga je kupil vojvoda Orleanski, ki je vladal namesto mladoletnega Ludovika XV. V dobi francoske revolucije ga je nekdo ukradel. Pozneje so ga spet našli in ga je kupil Napoleon Bonaparte. Do izbruha sedanje vojne je bil spravljen »Pitt« na louverski občini.

»Ampak... ali ne grize?« je vprašal Harčenko bojazljivo.

»Bedak, ali si že kdaj slišal, da mutci grizejo? Samo dražiti ga ne smeš.«

»Res je bilo potrebno, da sta ga prignala s seboj. Tu... a... ba.. ba... pridi, jej, pij!«

Harčenko je stopil k mizi, nalil kozarec čaja iz samovarja, ga osladil s koščkom sladkorja in dal kozarec mutcu.

»Au... h... h...« je hrknil Gromov in mahal z roko.

»Kaj hoče?« je vprašal Harčenko, do smrti prestrašen.

Premalo sladkorja si mu dal. Ne bodi umazan. Ali ne veš, da mutci strašno ljubijo sladkor?«

In kakor da bi hotel to potrditi, je stekel Gromov k mizi ter si napolnil usta in žepe s sladkorjem.

»Vidiš!«

»Vrag vedi, kogá ste mi pripeljala v hišo,« je opohmnil jezno in razdraženo Harčenko. »Podhodcev, reci mu, naj sede v kot in naj mirno izpije čaj.«

»Au... bah... tu... tu...« je zaklical Podhodcev, »sedi v kot, izpij čaj!«

Mutec je vzel kozarec, sedel v kot, zlil čaj v čašico, vzel košček sladkorja iz žepa, ga vtaknil v usta in glasno srebal čaj.

»Tepec in kretén,« je rekel Harčenko. »Zdaj pa, dečka, pripovedujta, kaj počneta? Kako ubijata čas?«

»Moj Bog, kaj boš počel pri teh divjih časih. Postopava po ulicah in posevada po kavarnah, če imava denar. Doma ni mogoče zdržati, ker pri nas so se naselile miši. Zdaj sem kupil v lekarni strupa, da pokončam miši. Samo tega ne vem, kako se strup uporablja.«

»Kak strup je to?«

»Arzenik. Nevaren strup. Če ga vzameš na noževi konici si mrtev. Poglej!«

Podhodcev je položil majhen zavojček na mizo in raztresel nekoliko belega praška.

Mutec je nenadoma vstal, stopil k mizi in postavil prazen kozarec proč. Ko je zagledal zavojček z belim praškom, je zagnal nerazločno golčanje, pograbil prašek in ga vtaknil v usta.

»Kaj pa počne?« je kriknil Harčenko.

»Za Boga, on misli da je sladkor!« je vzkliknil Podhodcev. »Hitro mleka, sicer umre!«

Harčenko je naglo nalil mleka v čašo in pohitel k Gromovu, ki je zdihoval, padel na tla, se valjal z ene strani na drugo, puhal, pljuval, brcal z nogami in naposled obležal brez znaka življenja.

Podhodcev je stekel k njemu, se sklonil nad njegovo srce in prisluškoval, potem je vzel ogledalo s stene in ga držal k njegovim ustom. Skomignil je z rameni in rekel samo: »Mrtev!«

Harčenko je zaječal. Kričal je: »Kaj sta naredila? Zakaj sta ga privedla k meni? Vidva sta kriva, da se je zastrupil. Vidva sta prinesla strup s seboj! Oh!«

»Molči, bedak! Nihče ga ni zastrupil, sam se je. Samomor. Položiti moramo truplo na divan. Klinkov, pogrni truplo. Mučna, neprijetna zadeva!«

»Kaj naj naredim?« je kriknil Harčenko in si pulil lase.

»Nič. Truplo naj leži tukaj do jutri zjutraj. Zjutraj idi na policijo in prijavi zadevo, najbrž te bodo takoj pridržali in te vtaknili za par mesecev v preiskovalni zapor... Med tem bo sodna komisija določila, ali je bil umor ali samomor.«

»Mene da bi vtaknili v zapor? Zakaj?«

»Kaj se pravi: zakaj? Pomisli vendar, v tvojem stanovanju najdejo mrliča. Mož je zastrupljen... Kdo je? Neznanec. Zakaj je bil zastrupljen? Kaj porečeš? Kako boš dokazal svojo odsotnost? Midva bova izpovedala, da ne veva nič, ker nočeva imeti opravkov s policijo in sodnijo. Slučaj je vendar jasen. Samo en izhod je: vrzi mrliča v obcestni jarek!... Servus! Midva greva. Nočeva imeti več opravka s teboj.«

»Ne pustim vaju,« je viknil Harčenko in se postavil pred vrata. »Bojim se; vidva sta ga prignala s seboj, spraviti ga morata tudi od tod.«

»Bedak, česa se boješ.« Saj boš prišel v samotno celico. Tvoj oče bo založil kavcijo in izpustili te bodo na svobodo do razprave.«

»Mrliča se bojim.«

»Mrlič je manj nevaren kakor živ človek.«

»Najljubša prijatelja, spravita ga od tod! Dam vama, kar hočeta.«

»Kaj pa naj počneva ž njim? Kam naj ga vzameva s seboj? Dalo bi se mrliča položiti v avtomobil in ga pustiti šoferju odpeljati, ampak vožnja z avtomobilom stane denar.

»In midva nimava denarja!« je suho pripomnil Klinkov.

»Koliko potrebujeta? Dal vama bom tri rublje!« je rekel nervozno domačin.

»Smešno! Tri rublje! Možak je stanoval v Pavlovskem. Do tja stane vožnja najmanj štirideset rubljev. Razen tega nama moraš plačati tri steklenice burgundca za nagrado, da spraviva mrliča na svojo nevarnost iz hiše.«

Harčenko je bil zadovoljen z vsem. Mrtvec je moral čim prej iz hiše. Podhodcev je stopil k naslanjaču in dvignil mrliča, Klinkov ga je prijel od zadaj! Tedaj je Harčenko odprl denarnico, odštel denar in ko sta njegova gosta stala s strašnim tovorom med vrati, si je oddahnil. Na pragu se je Podhodcev obrnil in rekel tiho: »Nobene besede o tem dogodku, sicer bomo vsi zaprti.«

»Častna beseda, molčal bom! Idita, idita!«

Ko so bili Podhodcev, Klinkov in mrlič zunaj, je Harčenko vrata skrbno zaklenil in se zgrudil.

Na ulici sta spustila Podhodcev in Klinkov »mrliča« na tla. Gromov je vstal in rekel smejoč se: »Pustolovščina se je posrečila. Zdaj, dečka, pa stopimo v kakšno točilnico, na sladkor imam strašno žejo. Šli so v bližnjo gostino, naročili vina in ga pili na Harčenkovo zdravje.

PO SVETU

× **Cela vas slepcev.** V mehiški državici Oaxaca imajo vas, v kateri so vsi prebivalci slepi. Vas ima 44 hišic narejenih iz ilovice in slame. Velika več na vaščanov je slepih že po rojstvu, vsi ostali pa so oslepeli že po nekaj mesecev življenja. Tudi nekaj tujcev, ki so se priselili v Tiltepec, kakor se tista vas imenuje, je v kratkem oslepelo. Slepi pa niso tam samo vsi ljudje, pač pa tudi mnogo domačih živali, zlasti goved. Človek se nehote vpraša, kakšen je vendar vzrok, da je v Tiltepecu vse slepo. Ta čudni pojav si razlagajo na različne načine. Nekateri pravijo, da je kriv temu alkohol. Znano je namreč, da so Tiltepečani hudi pijanci. Toda, zakaj potem ne oslepe tudi vsi drugi Mehikanci, ki ga radi cukajo? Iz tega se vidi, da ta razlaga ne bo držala. Zakaj naj bi oslepele tudi krave, saj te prav gotovo ne zahajajo v krčme. Tiltepečani sami pa pravijo, da so oslepeli zato, ker so izpostavljeni močnemu vonju neke rastline, ki raste v njihovih krajih. Učenjaški svet pa si pojav splošne tiltepeške slepote razlaga drugače. Trdi, da je to slepoto treba pripisovati ličinki nekega majhnega črva, ki je tanek kakor las. Ličinke tega drobnega črvička so baje oslepile tudi mnogo ljudi ob obali Guatemale.

× **Grbce, pritlikavce in jetične so zaposlili v tovarni letal.** V neki tovarni v San Franciscu, kjer izdelujejo letala, je zaposleno res edinstveno osebje. Kakor piše »La Corrispondenza« iz Rima, so v omenjeni tovarni zaposleni samo takšni ljudje, ki so jih pri naborih pripoznali za nesposobne. To pa so po veliki večini grbci, pritlikavci, gluhonemi, jetični in ljudje brez ene ali celo brez obeh nog. Ker pa vseh teh še ni bilo dovolj in je v tej veliki letalski tovarni še vedno pr manjkovalo delovnih moči, so vzeli na delo še kaznjence iz tamkajšnjih jetnišnic, seveda samo takšne, ki so bili obsojeni na manjše kazni, predvsem pa tiste, ki so jih zaprli zato, ker so bili prevečkrat pijani. »News Rewiew«, ki o tem poroča, pravi, da so zato morali nabrati takšne delovne moči za omenjeno letalsko tovarno, ker drugih, sposobnejših, že resno primanjkuje.

× **Ko je nekoč v Marseilleu razsajala kuga,** je bila precej pridno na delu družba sedmih tatov. Uprizarjala je vlome v hiše bogatejših ljudi, čeprav je bilo zaradi nevarnosti, da bi se kuga še bolj razpasla, prepovedano ljudem med seboj občevati. Tistih sedem tatov pa se kuge prav nič ni balo in je mirne duše »obiskovalo« ljudi, ki so bili pod zaporo. Izkoriščanje ljudstva ob takih prilikah splošne nesreče je bilo tudi že v tistih časih bilo kaznivo, kakor na primer danes zadene težka kazen tistega, ki skuša izkoristiti zatemnitev po mestih in vlamlja v stanovanja. No, in nazadnje so tistih sedem tatov le prijeli. Obsodili so jih na smrt. Prej pa so hoteli na vsak način še vedeti, kako da se tatovi niso prav nič bali, da bi pri svojem tatinskem poslu naleteli kugo. Pri zaslišavanju so ti dečki povedali, da jih je varovala pred kugo neka posebna kislina. (Še danes tisto kislino imenujejo »kislino sedmih tatov«.) Kislino so si pripravili iz česna, mete, rutice, cimeta, nageljnovih žbic, moškatnega oreščka, pelina in kafre

× **V kamniti krsti neke faraonke,** ki je živela približno pred 4500 leti, so našli med drugim tudi košček kruha, ki so ga mrtvi starodavni egipčanski vladarici dali s seboj na drugi svet za popotnico. Brez dvoma je to do zdaj najstarejši kos kruha na svetu. Imajo ga spravljenega v egiptovskem muzeju v Berlinu pod imenom »mumijski kruhek«.

× **Sir proti glavobolu.** Nek nizozemski zdravnik je našel, kakor se zdi, zelo uspešno sredstvo proti glavobolu. To zdravilo naj bi bil sir. Zdravnik je opazil, da noben delavec, kar jih je bilo zaposlenih v neki sirarni, ni nikdar tožil, da bi ga kdaj bolela glava. Ta ugotovitev je tistemu nizozemskemu zdravniku služila za podlago podrobnejših znanstvenih raziskav na tem polju. Prišel je do prepričanja, da snovi, ki izhlapevajo iz sira, kadar ga delajo, vsebujejo neko zdravilno sredstvo, ki preprečuje, da bi bolela glava, ali bolečine vsaj omiljujejo.

× **V 90 minutah z brezmotornim letalom 4600 metrov visoko.** Iz kolumbijske prestolnice poročajo, da je kolumbijski major Camillo Daza dosegel nov rekord z jadralnim letalom. Letel je vsega skupaj le poldrugo uro in dosegel višino 4600 m. S tem je prekosil dosedanji južnoameriški rekord glede višine in časa poleta z brezmotornim letalom.

× **Tudi živali in rastline imajo smisel za čas.** Smisla za čas nima samo človek, temveč tudi živali in celo rastline. Znano je na primer, da se kanarček v kletki vsako jutro prebudi točno ob isti uri in da se tudi čez dan drži strogo svojega »dnevnega reda«. Naravnost klasičen zgled je potem na primer tudi neka ptica, ki jo imenujejo »man ersegler« in ki se v nekaterih nemških krajih pojavi vsako leto točno na dan 1. maja, seli pa se vselej točno 1. avgusta, pa naj bo tedaj, ko tja prileti, ali potem, ko spet odleti, vreme kakršno koli. Prirodoslovci so naredili poskuse tudi z rastlinami, če imajo res tudi te kaj smisla za čas. Ugotovili so, da pri nekaterih izmed njih, na primer pri grahu in fižolu, listi »zaspe«, čeprav poletni čas še daleč ni pri kraju. Enake poskuse so naredili tudi s čebelami, mravljami, osami in drugimi žuželkami, pri tem pa ugotovili, da pri njih smisel za čas ne zavisi od zunanjih pojavov, kakor na primer od svetlobe in vremena, temveč od notranjih psiholoških značilnosti.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

PUPILARNO VARNA!

IZPLAČUJE

»A VISTA VLOGE« VSAK ČAS, »NAVADNE« IN »VEZANE« PO UREDBI. — SODNO DEPOZITNI ODDELEK, HRANILNIKI, TEKOČI RAČUNI. ZA VSE VLOGE IN OBVEZE HRANILNICE JAMČI

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA

SMEŠNICE

KAKOR V RAJU

— Kako se kaj počutiš v zakonskem življenju?
— Kakor v raju.
— Res? kaj si tako srečna?
— Ne, srečna nisem nič kaj posebno, pač mi pa daje mož tako malo denarja, da nimam kaj obleči.

ŠOLSKA NALOGA

V nekem razredu pišejo šolsko nalogo o človeškem telesu in Jurček napiše med drugim: — Na enem koncu telesa sedi glava, na drugem pa sedimo mi...

ZANESLJIV ZNAK

— Ali mislite, da bo vaš sin nadarjen za medicino?
— Seveda bo. Kaj niste videli njegove nečitljive pisave?

PRED SODIŠČEM

— Vaše življenje ni neoporečno, — pravi sodnik obtožencu. — Že trikrat ste sedeli v zaporu.
— Obtoženec: — Že res, gospod sodnik, samo pomisliti morate, da sem star že 65 let in da za ta leta to ni baš mnogo.

NAPREDEK

— No, Ivica, ali dobro napreduješ z violino?
— Mislim, da dobro. Očka si je oni dan potegnil vato iz ušes.

ZA UGANKARJE?

CRKOVNICA

S	A	N	K	R	I
I	M	A	A	O	T
N	O	T	R	T	I
N	K	S	M	S	D
A	A	U	O	E	O
Z	R	M	R	J	L
L	V	A	E	Z	Z
O	E	V	T	O	A
D	L	E	O	M	N

Simon Gregorčič

KVADRAT

	1	2	3	4
1	A	A	A	A
2				
3	L	L		
4			V	

1. ptica.
2. četveronožec.
3. slovenski matematik.
4. Bog (pri mohamedancih).

Rešitev križanke iz št. 3.

Navpično: žir, mesar, redar, pop, čar, eden, Ibar, duh, lovor, povoj, danes, reven, Pat, sir, kes, Lož, vada, lek, dika, polom, topol, pes, pol — vodoravno: mir, pereč, epos, davi, dar, ponos, pet, pokop, davi, padar, R. U. R., pav, Vič, sen, voh, tovor, sedež, raj, sin, Abel, pota, sokol, mol.

Izdaja za konzorcij »Domovine«: Josip Reisner Urejuje: Davorin Ravljen Za Narodno tiskarno odgovoren: Fran Jeras